

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23868
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	6
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

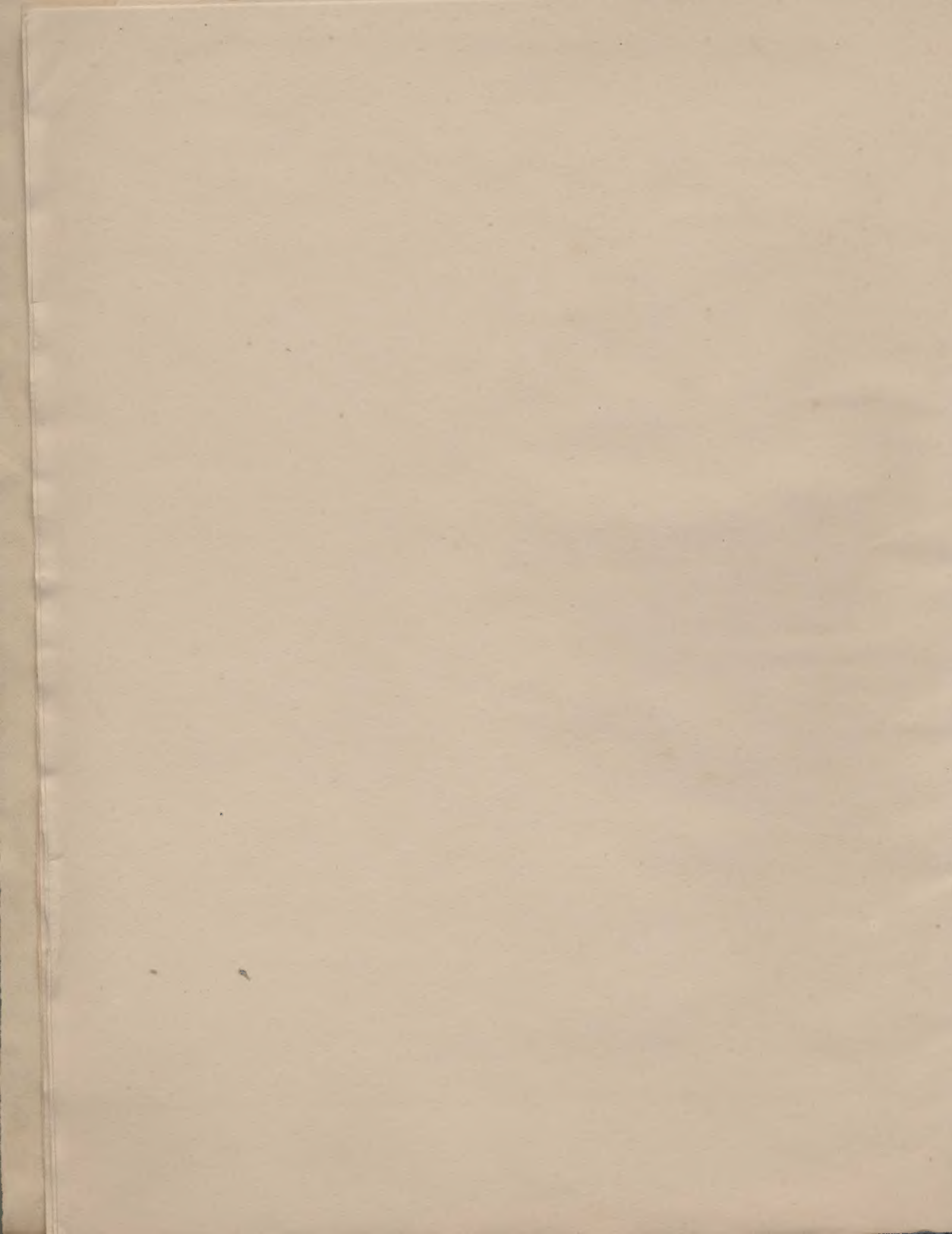

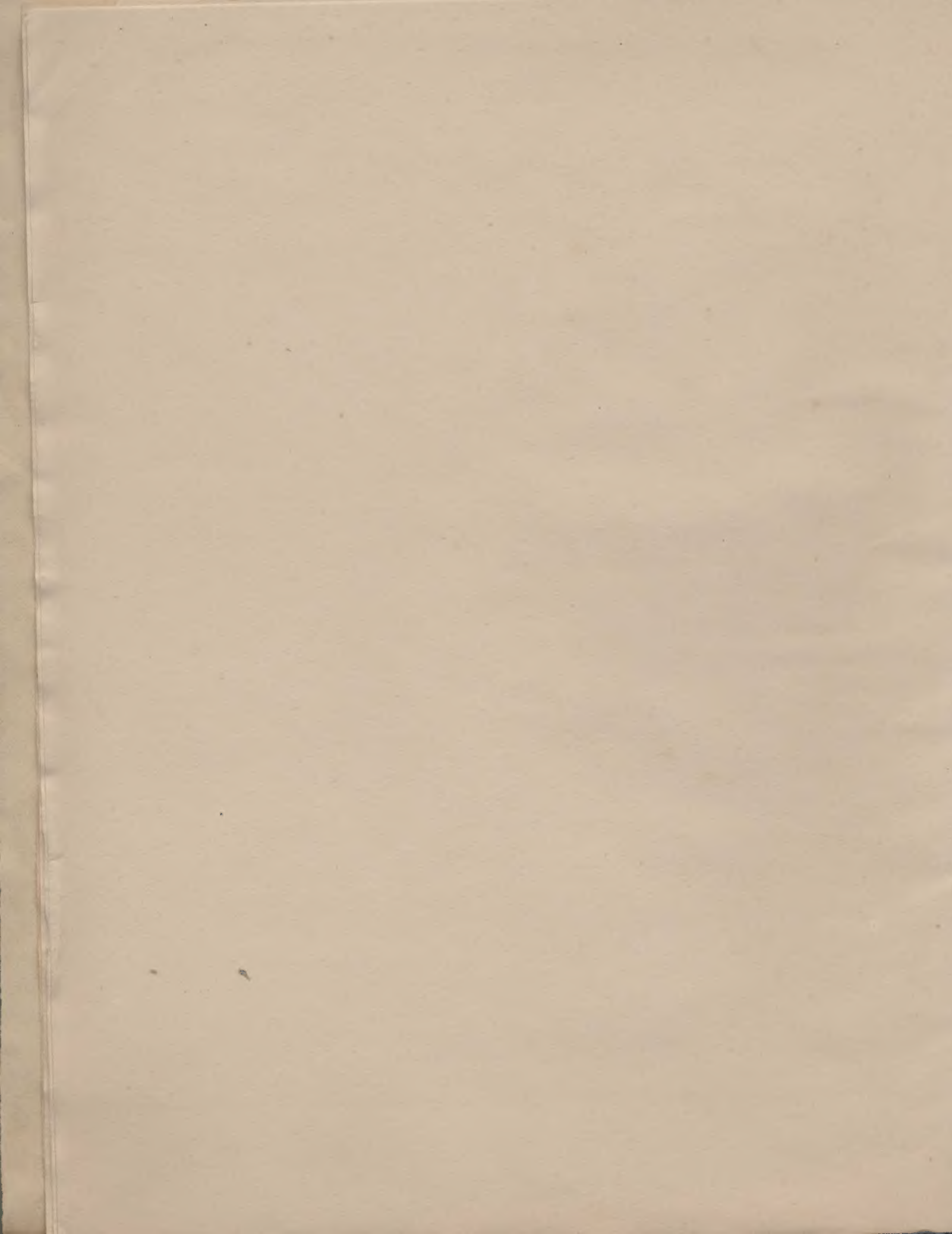
VOL. 6

ARROW
TO
ASSUME

---

arrow 1 I वाणः RV, etc — वाणः RV, 9.50.1 —

शरः Mundlup, Mn, MBh, etc — इषु म

RV, AV, VS, MBh, Ragh, Śak, etc —

सायः L = सायक, सायकः (in RV also
सायकम्) RV, etc.

1 II अग्निशिखः — अक्षुषः (✓ अक्षुषः or अग)

— अजिह्वः — अयोमुखः Ragh 5.55 —

असना RV — असिरः RV 9.76.4 —

असुसू म् किर 15.5 — अस्ता AV —

अस्त्रम् (अस्त्रः AV 11.10.16, Mundlup,

etc) — अस्त्रकणकः L — आशुगः MBh,

Ragh, etc — इषुका AV 1.3.9. — इषिका

L, ईषीका R — ऋजुगः T — कटम्बः
 L — कदम्बः L — कर्णिन् m — कलम्बः
 L — कलि m — काण्डः, काण्डम् (चिह्न
 है आ ७ इ) MBh 13.265, Hit —
 कादम्बः, कादम्बकः L — किंशारु m
 L — खगः L — खेलि m L — चित्रपुङ्खः
 L — दिद्यु m RV, AV, VS, दिद्युत् है RV
 — दूरगामिन् m W — पक्षिन् m L —
 पन्नवाहः Sis 20.25 — पत्तत्रिन् m
 MBh 3.16430 — पत्तिन् m MBh,
 Hariv — परुषः Śāṅkhaśāstr, Lāty —
 पवि m Nir 12.30 — पीलु m L —

पुष्करम् L — प्रदलः L = प्रदर — बाणवत्

मङ्गु सं३८, सं३९ — बुन्दः RV, इषु

Naish — भिदयः L — मर्मभेदिन् म म३४,

मर्मभेदनः L — मार्गणः म३४, R, etc —

मुञ्जः (?) W — युध्मः — रोधः L —

रोपः Sis, Naish — रोपणः L —

लक्ष्यहन् म L — वा (only L) —

वाजिन् म L — वातरायणः (only L) —

वारः L — वि म — विकर्षः L —

विशिरवः म३४, Kāv, etc — विषुस्रुह् ,

विषुस्रुह् मङ्गु RV 8.26.15 (Svap) —

विहगः म३४ 7.9021 — विहंगः म३४

8.3343 — वीरतरः L — वेगवाहिनी
 MBh, Mārkya — वीरशङ्खः m L — शङ्खः
m Hariv, Kāv, Rājat — शणः (L
 also शणम्) L — शब्दभेदिन m L —
 शयः RV (Nid) — शारि t RV, शारी,
 सारि L — शिरवण्डिन m L — शिरविन्
m L — शिरि m (only L) — शिली
 MW, शिलीमुखः (श्रु t आ) MBh,
 Hariv, Kāv, etc — शृङ्गजः MW — शरु
m or (more frequently) f AV — शरपिका
 MW — शर्यः RV — शरव्या MW — शल्यः,
 शल्यम् (श्रु t आ) RV, etc — शल्यकः,

शाल्य - शस्त्रम् Bhatt, शस्त्री - सरु m
 L, सरु - सुपर्वन् m L - सूकः L -
 सूपः L - सूकः RV - सृगः L, सूक -
 स्यूतक्षेडः L, स्यूतक्ष्वेडः W - स्वरु m
 L.

arrow-backed काण्डपृष्ठः MBh

an arrow-case शरधि m Vikr,

Kural arrow-fall बाणपातः

arrow-feathered पिच्छबाणः L

arrow-fighter शरमल्लः MW

arrow-handed इषुहस्त mfn

arrow-handle शाल्यवारङ्गम् W

an arrow-head शरका M.Bh. R. Carings

arrow-holder शरसन्धरः Muds

arrow-like शरसूक्तं (गु रक्तवर्णः Par.

an arrow maker शरस्यकर्तृ

m R -- शरसूक्तः, शरसूक्तं RV,

AV, MBh, Kap. etc arrow-path

वाणपथः -- शरमार्गः L arrow

escapade शरश्रयः L an arrow

shot शरघातः L -- शरघातः MBh

-- शरव्या RV, AV, etc arrow

thrown शरसन्धम्, शरसन्धम्

flight, arrow to arrow शरशरि

Campak, llttamac arrow-union

बाणयोजनम् Pañcat arrow-weapon

शरानुधमम् L. (Applied to a kind
of arrow the use of which is

prohibited सूचीकपिरा मन्त्र MBh

armed with a great arrow मेहष

मन्त्र Pān 6.2.107, et arrow

against arrow शरशरि Campak,

llttamac arrow and bow

इषुधन्वम् (TĀr), इषुधन्वन म

arrow and weapons इषुधन्वम्

AV 5.31.7 an arrow (as being
as swift as an antelope)

पृषत्: L an arrow (as being
variegated as an antelope)

पृषत्: L an arrow decorated
with vultures feathers गार्धपक्षः

L गार्धः an arrow feathered
with peacock's plumes बहिर्गवजः

MBh an arrow fitted to the bow

-string प्रतिहिता RV, AV an
arrow furnished with heron's

feathers कङ्कपतः an arrow head

of a particular shape भल्लम्

Sāringa an arrow head shaped

like an awl आरामुरवम् an

arrow in the form of a birds

heart मूर्खविका L. (prob. an

arrow just shot off युवति f

(with शर्या an arrow like a

thunderbolt शराशनि m f sis

an arrow-like look of love

कटाक्षीवशिवः Bharata an arrow

furnished with arrows and a
 bowstring समार्गजवृण् mfn MBh
 going forth from the ear (said of
 arrows, because in shooting
 the ~~arrows~~ bowstring is drawn
 back to the ear) कर्णयानि mfn

RV 2.24.8 having arrows

वाणिन् mfn MBh, i — सासुसू

mfn Kiz 15.5 having arrows

for rays शरमरीचिमत् mfn MBh

having arrows in the mouth

बाणमुख mfn Supra —

आसन्निषु mfn RV 1.84.16

having ashes for arrows भस्मबाणः

Gal having five arrows

पञ्चबाणः kalid, Dās, etc having
flowers for arrows (said of the

bow of kāma-deva पुष्पपत्रिन

mfn W having fragrant

arrows (as made of flowers)

सुरभिबाणः L having good arrows

स्निषु mfn RV having no arrows

अनिषु mfn having swift arrows

आद्युषेण mfn vs, Maitre

स्त्रिषु mfn RV killing with arrows

शर्यहन् m RV a line of arrows

विशिरवश्रेणी, विशिरवावली MW

a maker of arrows शरकारः Sah

— शरवाणि m (only L.) making

arrows परिवार mfn N slab

a mark for arrows शरव्यम् kāv

a mass of arrows शरव्रातः MBh,

Hariv, kāv a multitude of

arrows 1I शरजालम् R (pl) —

शरनिकरः Vās — शरजालकः L.

1 II बाणवारः L net-work of

arrows शरजातम् R (11) not

to be killed with arrows अनिषव्य

म् (आ) न RV 10.108.6 not to

be reached by arrows

अशरव्य म् (आ) न Size 5

not ^{to} be wounded with arrows

अनिषव्य म् (आ) न R 10.108.6

One of kama's arrows तापनः

L One of the arrows of kama-

deva शरणः Cat One of the

five arrows of kama-deva

विकर्षणः MW one who ~~does~~ does
not go hunting with arrows (but

with snares) अनिष्टुचारिन् mfn

Gaut pierced with arrows

शरविद्धं mfn (आ) n R possessed

of arrows इष्टुमत mfn RV, VS,

TS, AV, Das provided with

arrows शरिन् mfn MBh, R

raining down arrows शरवर्षिन्

mfn Sis, Kathās said of parti-

cular arrows not to be employed

in fair fighting गवास्थि MBh

shooting arrows शरासनः MBh

showing down arrows शरवर्षिन्

म्भ is, kathas a shower of

arrows 1I शरवृष्टिः ५ L —

शरद्वदिनम् R — शरानिकरः Vās.

1II शरव्या RV, AV, etc (spoken

by a dying warrior) from a

heap of arrows शारत्तल्लिक म्भ

MBh two arrows द्विवाणी

Naiśh warder off of arrows

शरवारणम् MBh (च. १. शरावर) —

शरावरणम् MBh the warding off

of arrows काण्डवारणम् Bālar

whose arrows fly to a distance

दूरेहेति म्भ Pāṇ 3.14 without

arrows and a bow अनिषुधन्व

म्भ TĀE wounded by arrows

अस्त्रक्षीतमत म्भ S's to contain

arrows इषुध्य Nom इषुध्यति,

इषुध्यत १. कण्डूदि Pāṇ 3.1.27

to represent the arrows of

सायकाय Nom सायकायत (comp)

Das to resemble arrows

सायकाय Nom सायकायत Das.

personified शरवत् MW an arrow.

- fall शरपातः W — काण्डपातः Hit

an arrow's flight 1I शरपातः W.

1II काण्डपातः Hit — शरपातस्थानम् W

— (as a measure of distance)

इषुपातः MBh, इषुविक्षेपः VP an
arrow's ^W range शरपातस्थानम् W

an arrow, the head of which is
like a half-moon अर्धचन्द्रः MBh,

R, Kathag, अर्धन्दू in Naish —

(an arrow) अर्धचन्द्रमुख मfn Ragh

12.96 an arrow thrown by man

मनुष्येषु m, b (?) AV an arrow
thrown from the hand भिन्दिपालः

भिन्दिपालकः MBh, R, etc an arrow
thrown through a tube (?)

भिन्दिपालः, भिन्दिपालकः MBh, R,
(J.L.)
etc. 1 भिन्दपाल, भिण्डुमाला, भिण्डुमाला,

भिन्दमाला, भिन्दिमाला, भिन्दिमालक

भिन्दुमाल any arrow नाराचः

MBh, Kāv, etc the being an arrow

बाणता Kum — मागिता Vikr.

bow and arrow धनुष्काण्डम् Hit

cold arrow शालेषु m R distance

of an arrow's flight प्रत्याधः

SBc, TBc, Sis an excellent

arrow शराग्रयः MW a fiery-

arrow अग्निवाणः flower-arrowed

सूनशरः MA freed from an arrow

निशत्यः mfn MBH, etc freed from

an arrow-head निशत्य mfn

MBH, R furnished with ^{an} arrow

- सशरिण mfn MBH — सशर mfn

R, kālid a gold feathers

arrow स्वर्णपुङ्खः Sis a great

arrow म० ह० म० mark

having an arrow ^{adj} 1I वाणिन R

म० ह० — स० ह० — स० ह० ह० (अ० kathyā

1II सूकायिन, सूकाविन V.S. kāth—

सूकावत TS, kāth, pr सूकावत

Maithra — स० ग० वत Maithra (pr

सूगावती — सूगायिन Maithra

having an arrow on the bow

string ^{mfn} स० ज्यसायक MSW having

an arrow-head sticking in it

(as deer) शान्यवत् mfn

MBh 12.4649 having a point
like fire (an arrow) अग्निश्चिव
mfn R the head of an arrow

फलकम् (फलकः, गु अर्धचन्द्रि ितः
 आ) kull on Mn 7.90 - शरवाणि
m (only L) healed of an arrow

wound विशत्य mfn MBh, R the
kind part of an arrow बाणा L

to hit with an arrow शरसात (with

ते) Naish holding an arrow in

the hand सूकाहस्त mfn VS hurt

by an arrow शत्यपीडित mfn R

an internal arrow अन्तःशरः.

an iron arrow 1I लोहनालः L.

1II अस्त्रसायकः L - एषणः L -

काण्डशावरः L - खुरालकः W, खुरालिकः

L - खुरालकः L - प्रसरः (अक्षरं आ)

L a kind of arrow गरुडाक्षरं

L - गाधन Hariv 8865 - गोशीर्षम्

MBh 7.8097 (गोशीर्ष, गोशीर्षम्) -

तद्धतः, तद्धता L - तारम् Pañcad

2.76, तीरी L, तीरिका Pañcad

2.76 - दण्डिकः L - नात्मिकः MBh,

R, etc - पुष्पपत्रः L - प्रदरः

MBh - भद्रि इ Dharmaś, भद्रि

—रथेषु m Hariv — वावहः L —

विकर्णः MBh — विकर्णि m MBh

(also विकर्णि L) — विज्जलम् L —

विपातः MBh, — सिंहदंष्ट्रः R —

(having a point like a calf's

tooth) वत्सदन्तः MBh, R, also

वत्सदन्तक R — (the top of

being shaped like an ear

कर्णि m L — कर्णिकम् ś having

a kind of arrow with a point

of a particular shape भल्लः

MBh, — kav, etc a kind of

large arrow विपाठः MBh, P a

kind of arrow-point विमल्लुकम

सारंग let fly (as an arrow)

परित्यक्त मृग W one who fits an

arrow skillfully on a bow

सुप्रयुक्तसारः, सुप्रयोगविशखः MW

Owning an arrow-head (and so

owning the animal killed by the

arrow) शान्यवत् मृग Mn 9.44

the ^{part} ~~fact~~ by which an arrow lodged

in body is laid hold of during

the operation of extraction

शल्यवारङ्गम् W a particular kind
of arrow अर्धनाराच. MBh 2.1855

a particular kind of poisoned
arrow भवती L a particular
part of an arrow भल्ली, भल्लम्

MBh - वाणः L the part of an
arrow by which the head is
attached to the shaft कूलमल्लम्

Maitris AV, size 3, sin, len 4.

189 the part of an arrow to
which the feathers are attached
कर्तरी L pierced by an arrow

सशल्य ऋक् (आ) न R, Kālid, Kathāś
the place of an arrow's fall शरपात-

= स्थानम् w the point of an arrow

शल्यः, शल्यम् (युक् ष आ) a poisoned

arrow विषारुम L possessing an

arrow शल्यवत् ऋक् MBh 12.4649

Ramachandra's arrow शमष्कु न L

the range of an arrow - शरै शरक्षपः

Das, शरगाचरः Pañcat - शरपातः

MBh the shaft of an arrow

शरकाण्डः w - शरपुंखः Sūśr,

Vāgbh. a sharp-edged arrow

खुरप्रः Bālar 4.54, दुरप्र a
sharp edged arrow-head दुरप्रः

डारिंग a small arrow विशिखा

W the socket of an arrow

शल्यः, शल्यम् (श्लेष् आ) Some
 other part of an arrow ब्रह्म.

the state of an arrow शरता R

a swift arrow शरप्रेवगः Mbh, R

Swift as an arrow शरेवगः Kathās

taking hold of an arrow

शरादानम् L. together with an

arrow सशर म्भ R, Kālid

the top of an arrow फलकम्

(फलकः, १ अर्धचरि युं फु ओ

Kull. on Mn 7.90 a very good

arrow शरत्तमम् mw whose

arrow is speech गोवाण ७४

गोवाण Bhr 3.8f, Kathās, 116f

wind arrowed वातस्य mfn Hariv

without an arrow and a string

विवाणज्य mfn Hariv without an

arrow (as a bow) विवाण mfn

Hariv arrowless निवाण mfn

L arrowline वाणरेखा R .

[← arrowy बाणमय म् (ई)न msh.

to become an arrow शराय Nom

शरायत Śringār, Naish. —

मार्गजातां गतः to make anything

into an arrow शराकृ, शराकरोति

keval, to represent an arrow

शराय Nom शरायत Śringār,

Naish to wound so that the

feathers of an arrow enter the

body (causing excessive pain)

सपत्नाकृ, सपत्नाकरोति । as

wounding with an arrow or other
feathered weapon so that the
feathers enter the body (causing
excessive pain) सपत्त्राकरणम्

सपत्त्राकृति f L an archer
whose arrows miss the mark

अपराद्धपृषत्कः, अपराद्धेषु m L
armed with arrows बाणपाणि

अर्ध W — काण्डवत् अर्ध Pān

5.2.111, काण्डोर अर्ध (Pān 5.2.

110, v of 7.32 & 33) L best

of arrows शरोत्तमम् mW

a Brāhman who lives by
making arrows and other weapons

काण्डपूषः MBh a butt for arrows

शरव्यम् Kāre casting arrows

शरावापः MBh consisting of a
dense mass of arrows

शरजातमय म्फ(ई)न Sis

consisting of arrows जाणमय

म्फ(ई)न MBh — सायकमय म्फ

(ई)न MBh, Hariv a couch

formed by arrows (esp. for a

dead or wounded warrior)

शरशायनम् I as, शरशय्या Kathas

Covered with arrows शरसम्बाध

शर (ओ) m MW a dense mass

of arrows शरजालम् R (pl)

directing arrows against अभिप्रेतः

RV 6.44.17 filled with arrows

शरवतः शरवतः the five

arrows (of the god of love)

पञ्चबाणा Naish flight of arrows

शरक्षिपः MW furnished with

arrows समार्गणः M Bh

arsenal | आयुधशाला Kād — आयुधागारम् Mb,

MBh, Venis — सुस्त्रागारम् Venis (quoted
in Sāh) Matsyap.

| II शस्त्रसंहिता | शस्त्रसमूहः W.

governor of an arsenal आयुधागार-

नरः आयुधागारिकः Hariv.

red arsenic । I शिला सुषर

— मनेगता ५ = मनः शिला —

कुनटी Bhpr — दिव्योषधि ५

BhPr .

। II कनटी, कुनटी — दीप्ता ५ —

मनेगता (only ५) — मनेगमिधा ५

— रसनेत्रिका, रसनेत्री — रोगशिला

५ — रोचनी ५ white arsenic

~~शुद्धविषम~~ ५ — हृद्या ५ a kind

of red arsenic नली ५ opi-

ment producer (a word employed

in modern Sanskrit to express the

metal arsenic) हरिताल जनकः Kam

white arsenic शङ्खनिषम २ yellow
arsenic शालम् Suse yellow sul-
phuret of arsenic (described as
the seed or seminal energy of
Vishnu) हरितालम् MBh, हरेवीर्यम्.

---

art न ॥ कारु m L - गते f R 3.6

- धी - नीचा RV - भाया - विकल्प:

Ragh - विज्ञानम् (युं f (ज्ञा))

Uttamc - वेद्या - सिद्धि f Car.

any fine art शिल्पम् Sāṅkhya, Br,

Mn, MBh, etc any manual

art शिल्पम् Sāṅkhya, Br, Mn,

MBh, etc any mechanical

art Sāṅkhya Br, Mn, MBh, etc

- शिल्पम् w any object of

art उपकरणम् any practical

art कला R, Pāṇcat, Bhāṭṭa,

etc art of निगमः (Comp)

Bālar art of driving a
chariot रथयोगः MBh the

art of driving chariots

रथविज्ञानम् (Kathās) रथविद्या

(Kathās, Kāty Śr, Comm)

the art of the Gandharvas

गन्धर्वम् MBh, Hariv, etc

— गन्धर्वकलाः † pl Git 12.28,

गन्धर्वविद्या Āp Śr, Śr, ,

गन्धर्वशास्त्रम् MBh 13.5103

the art of intercourse

with men संसर्गविद्या MBh

the art of playing the lute

दशविंशत्यन Pañcar the
art of War दशविंशति MBh

the art of Variegating शिल्पन

Vs, Br, Hariv, Kathās, Bhp

the art of Writing लिपिविज्ञानम्

Das, लिपिशस्त्रम् Lalit ✖

had art नायु in hearing

an art कलाधर belonging

to art शिल्पन ~~to enac~~

to enacian an art लक्ष

Cl 10 लक्षयति Dhātup 36.55

(ve for लस.) लष Caus

Cl 10 लालयति Dhātup 33.55
(V.2 for लस्) — लस् Caus

cl 10 लालयति Dhātup experienced
in the art of war रणमार्गो व्यविद

BhP little Versed in art शिल्लिप्यन्

Nīlak living by art शिल्प-

-जीविन m ApSr, Sch (pl)

one who exercises an

art for pleasure कल्ल/कल्ल

Git a particular art

वैशिकम् Lalit — दुर्वचकयोगाः

m pl Sch on BhP 10. 45. 36 —

परिकावेगवानविकल्पः Cat

— (kalā) ^{११} कलायुगारयोगः Bhr
 10.45.36, 8ch the practice
 of the sixty-four arts कलाविद्या
 in the science of arts
 शिल्पविद्या Pañcar, शिल्पशास्त्रम्
 Var Br. S the secret arts
 श्रेयन्तरकलाः f pl Das the
 64 arts Collectively चतुःषष्टि
~~यत्~~ पाञ्चमालिका skill in
 any art शिल्पम् MBh, Kāv,
 etc.
 skilled in art II शिल्पिन
 म् — शिल्पवत्, म् MBh,
 Hariv.

II गायन् RV, AV, Svet Up, etc
skilled in art (applied to Siva)

शिल्प MBh skill in work
of art शिल्प MBh, Kāv, etc

(frsh), a work of art f Rājat

3. 381 work of divine art

दशशिल्प. Ait Br 6.27

works on the mechanical
arts शिल्प शिस्तम्.

~~artful~~

artful adj II सव्याज Kalid,
 Ratnāv — गायन् RV, AV, Svet Up,
 etc — बहुगाय MBh, Pañcat —

विदग्ध MBh, Kāv, etc.

II उपपन्नबुद्धिः — विदुल f (ज्ञा) RV.

artful behaviour व्याजव्यवहारः

Dhūrtas (in rhet) artful

censure व्याजानन्द Kural

artful Conduct व्याजव्यवहारः

Dhūrtas (in rhet) artful

praise व्याजस्तुति f Vām,
Sāh, etc.

artfully युत्तरया, युत्तमिः,
युत्तिताः.

acting artfully अपनीत

RV ~~Conat~~ Conversant

With arts कलाविदुः Knowing
arts कलाविदुः one of the 64
arts द्वाविंशतिविदाः ShP, sch
one of the sixtyfour kalās
or arts त्रयविंशतिः Vatsy
possessing the arts कलागमः
Gaut , कलाभूतः m .

artist न II शिल्पिनः m Gaut ,
Mn, MBh, etc — कलाज्ञः .

I II कर्मणः m RV, AV, etc — कलागमः
Gaut , कलाभूतः m — कलाविदुः m
Pān 4.1.152 — द्विंशति m L —
देवः — नगरिकः W .

anything produced by an
Artist क०रुजः L the artists
of the gods देव०शि०लिप० m
 L an expert artist सुक०रुन
 RV, VS, Nir a female
artist शि०लिप०न० Das a good
artist सुक०रुन m RV, VS, Nir.

I II शि०क० AV, शि०क०रुन RV, TS.

artistic (said of Twastri,
the Ribhus etc) स्व०प०रु RV,
 VS.

artistically शि०क्ष०या, शि०क्ष०ा०ग०रु

10 + 1
18

artless adj II प्राकृत f (आ, ई) SAs,
etc - सरल f (आ) Kāv, Kathās,
Rājat - मृदु - Kāv, Kathās,
Rājat.

III लीला Kāv, Kathās, Rājat,
etc - सुस्थित f (आ) R.

artless by nature मृदुस्वभावः
Pañcat artless nature
(एको भावः, एक भावः).

artlessness n II मुग्धता, IL
मुग्धत्वम् Kāv - मुग्धस्वभावः
Venīs.

III मुग्धजन m Kām 5. 2. 56 (OL) -
लीलातम् R, kpr.

1542

Artemisia काम चारिणी Npr — तपस्विपत्र

तपोधनः L.

a kind of Artemisia जटिला L

relating to the Artemisia flower

दामन m f (ई) n a species of Arte-

misia निचकिलः L — वन्य दमनः

a wild Artemisia वनदमनः L

Artemisia absotannum दण्डिन L —

गन्धोत्कटः Bhpr Artemisia austriace

मलजुः L.

Artemisia indica I I दमनः Var Br

77.13, Bhav P 2 — दमनः (गन्धोत्कटः)

Mantram 23 — तापसपत्नः Npr

तापसः, तापसपत्नी ५.

। II देवशेखरः ५ — दयामम् ५ —

पवित्रकः ५ — पाण्डुरागः ५ —

पुण्डरीकः ५ — पुष्पचामरः ५ —

ब्रह्मजटा, ब्रह्मजटिन् ५ —

मदनकः ५ — मुनि ५ —

मुनिपुत्रः ५ — श्यामः — सलज्जः ५

The flower of the Artemisia indica

काण्डपुष्पम् ५ the plant Artemisia

indica काण्डपुष्पा Pāṇ 4.1.64,

Vārtt 1, gaṇa अजादि, Pāṇ 4.1.4,

Vop 4. 15

कुलपुत्रः L,

कुलपुत्रकः Bhpr.

Artemisia sternutatoria I

छिक्की Bhpr, छिक्की Bhpr 5.3.304

— घाण दुःखदा Bhpr 5.3.304

— तिक्का Bhpr.

I II उग्रगन्धा I II — उग्रा

The plant Artemisia sternuta-
toria शपकून् m BhprArtemisia vulgaris II नागदमनी

L नागपत्रा Bhpr.

I II ऋषिपुत्रकः - गन्धनाकुली L

~~Artemisia~~

जाम्बवी ५ — बलाभोटा ५ —

मलघ्नी ५ — रक्तपुष्पी —

श्वेतपुष्पा ५ .

artery = ॥ सिरा - Susir, यज्ञ, मश, etc - जीव धमनी - संचलनादि + R - हिरा AV, VS - शीर or शीर + Maitr S.

॥ जीवितज्ञा + (?) L - परिसर: Bhp - रसालसा L - वंश L.

an artery situated at the arm-joint लोहिताक्षरंज्ञा (scil सिरा) Susir a great artery गहिर नायु m t having the arteries hidden दूठसिर. mfn Bear a large artery कण्डरा w. lump

1547
2

of flesh of the sacrificial
victim (certain arteries and
veins of the heart, etc)

गुल्फः in pl Vs 25. 8, Maitr 5
3. 15. 7, Ait Br 1. 25 names
of particular arteries गुल्फः f
pl SBr, Kaush Up, yājñ

a particular artery गुल्फः

Susr — सुषुम्ना, सुषुम्ना Up,
BhP, Rājāt — सुस्थिरा Pāncar

a particular artery leading
to the generative organs (of a

male) उपस्थपदा Say on Ait Br

3. 37. 6 a particular

artery on the left side

of the body $\overline{551}$, $\overline{551}$ the two
arteries in front of the neck

$\overline{1151}$ f du L the two

arteries of the palate $\overline{1151}$

f du T Up.

Article न अ+रि न कान, kar Brs, Kathās,
etc.

Any article of house hold use
(as a broom, basket, etc)

34202: , 342027 MBh, Susr,
Pin, etc any article used at
the Coronation of a King

(as a jar filled with Concentr-
ated water, an umbrella,
etc) 201-21: L an article

of Commerce 40121: L an

article of sale 40121: L

an article of trade 40207
(ife + 34) 5Br, Kaus, Goleh

MBh, etc — ययत्त Kar
 being an article of trade
 ययत्त म्ता धिच्छ articles
 essential to the performance
 of any religious act
 लम साधनम् .

---

an articulate significant
word अभिप्रायः Nir, अभिप्रायः
 Comm on Nir articulate
speech व्यवहारः f Pām 1.3.48
articulate utterance वार्ता
 MW having articulate
sound वार्ता Tarkas
to be changed into an
articulate sound वार्ता,
वार्ता R. Prat to become
changed into an
articulate sound
वार्ता, वार्ता R. Prat.

articulating ⁿ उच्चारणम् .

articulated ^{adj} I उच्चारित L —
उच्चारित.

II कर्णवत् T Prāt.

not articulated अनिर्णतम्

(in gram) easily articulated

(said of the pronunciation of

va) लघु f (क or उ).

articulation ⁿ II उच्चारणम् .

III कर्णवत् A Prāt — परगन्धि ⁿ L

— नमन ⁿ RV, etc.

articulation (of the body

esp. applied to the parts of the
eye) संधि m (exceptionally f)

RV, etc difference of arti-
-culation मण रथान मेदः

(in gram) mode of articulation

प्रयत्नाः Prāt, Pān. 1.1.9, Sch
power of articulation बलम्
 (बलः १ अथ च ॥ ६) T Up

Uttered with the soft

articulation called ghosha

मण चोषवत् मण R Prāt,
 Ch Up, Āśa Gr, Gobh, Pā Gr
 1. 17. 2, Pān, Sch.

artifice II व्याजः (carcle व्याजम् - ये
 f. ३५) Ragh — यौगि f. Kāv, Kathās,
 Pāncas — कूटचनी Kathās 57.115 —
 कूटचनी Kathās — ३५५: NIBh,
 Mn, yājñ, Pāncat, etc. — मत्तम
 ‡

III मातृम् L — वयसि न K' —
 व्यवसायः — व्यवसायम् - Mricch —
 सपव-धः NIBh.

the artifice of fables कथाकलनम्,
 कथाकलनम् Hit without

artifice व्याजः (only in
 Comb) Sak, Mālav employing
a hundred artifices शतमाय

MBh high ten with deceitful
artifices मायायोदिन् mb MBh
having a thousand artifices
सहस्रगीय RV keeping
secret one's artifices गुरुमाय
mf (अ०) n MBh 3. 31. 37
Using many artifices
गुरुमाय mb MBh.

artificer II कौशिकः, कौशिकी Mn, MBh,

Var Br S — कौशिकः — शिल्पिन m

Gaut, Mn, MBh, etc.

III कौशिक mf Pān 4.1. 152, कौशिक m

RV — विभ्वन् m RV — शिवदन् m

SBh.

cut out by a skilful artificer

विभ्वन् mf RV an expert

artificer सुकर्मन् m RV, VS, Nir

a good artificer सुकर्मन् m

RV, VS, Nir — स्वयस m RV

a kind of artificer (black-

smith) तल्लयः Pān 3.2.55.

artificial adj II कृत्रिम ‡ (आ) RV, AV, etc

— कृतक Nir, MBh, etc.

I II कल्पित — काल्पनिक.

not artificial I I अय्याज

Mālātī, Rājat, etc —

सात्विक ‡ (ई) śāh..

I II अकस्मिन्..

artificial cooling शिशिरेपनाः

Hecce (in rhet) an artificial

derivation of a word निरुक्ति ‡

Kuval ~~in rhet~~ (in rhet) an
artificial explanation of a word

निरुक्ति ‡ Kuval artificial gold

X

वज्रधारणम् L — रसविद्धम् L

an artificial image रचना

Tain artificial language

वाग्ज वाग्जुम्फा: m pl cal

an artificial ^{patr.} ~~patr.~~ रसो कामि

m pat not composed of

artificial salt असारलवण

~~m~~ (Kullāka on) Mn, 3.

257, 573, 11.10 artificially

connected संदर्भित ~~m~~ Haran

artificially formed ~~m~~ (आ) ~~m~~

(g) सिद्धमिति 11.10. TBr done arti.

ficially कृतम् m Nir, 113h

etc. made artificially

कृत्रिम ~~वर्ण~~ (आ) RV, AV.

not produced artificially

अप्रतिघत पूर्व ~~वर्ण~~ (आ) ~~सि~~ sis

(a speech or song) the words

of which are artificially

• composed or ged विरचितक

~~वर्ण~~ Kālid

artisan 1I कार, mf Mn, Yājñ etc —

वाक्तर mf (ई) m MBh, Bh.P, Pañcat

दे कारकः कारका Mn, MBh, Var 13.

— कर्मा. — शब्द. — यान्ता F —

कलावत् m VarBds — शिल्पकार.

शिल्पकारक, L शिल्पकार, MW, शिल्पकार

शिल्पकारिण m MārkP, शिल्पजीविनः

Ap Śr, Śch (v.l. शिल्पवत् m Mn)

Hariv. शिल्पजनः, VarBds, शिल्प

m Gaut, Mn, MBh, etc.

1II कर्मात्मिकः R देवता धारण

— भा. धि. — भण्डिकः L जन्तुभूता

m R.

a female artisan 1. शिल्पकारिणी,
 शिल्पवर्गिका कालिद शिल्पकारिणी 1. 1.
 शिल्पकारिणी 1. 1. शिल्पकारिणी 1. 1.
 शिल्पिनी Das.

शिल्पकारिणी 1. 1. शिल्पकारिणी 1. 1.
 artisan of eminent birth

कृतकः कृतकः 1. any artisan
 of a particular class reckoned
 among Brahmins or Kshatriyas

वराः 1. an eminent artisan

शिल्पिनी 1. शिल्पिनी, कालिद, वराः

etc. a female artisan living in

the house of another woman

गृहस्थिका L. a female artisan

who works in ~~another~~ other

person's houses गृहस्थिका L.

the hand of an artisan कारगरः

Mr. C. 129 a kind of artisan

कारगरः - मा. (य. कारगरः य. व.)

कारगरः + कारयन्त्रिक

कारगरः + together

with an artisan साधन उप.

Katyāṇa the work of an artist
 शिल्पकृतम् of Iṅyaṇa.

artisans शिल्पिनः. ५५१. Man, MBH.

the 5 artisans in a village

शिल्पि-वर्गः L. १. periculus.

class of artisans, शिल्पिनः

got.

Artocarpus integrifolia II पत्र: MBh,

F, etc - पणसः -

I II | सुपुष्पफलः, सुपुष्पफलदः —

कण्टकफलः, कण्टक — L —

कण्टकालः L — महासर्जः L —

सुपुष्पफलः L — कण्टकफलः L —

सुपुष्पफलः L — कण्टकफलः L —

The inner part of the fruit of
Artocarpus integrifolia and of
 similar fruits are eaten.

Artocarpus lakoocha II लिङ्गुचः Das,

Car.

III कषायिन् m L — खगंवक्त्रः L —

गान्धकलः L — उहु, उहु L — दुहवस्कलः

L — मुखः L — रविप्रियः (only L) —

शालः L — शूरः L — स्थूलस्कन्धः L

— क्षुद्रपनसः Bhpr — पत्रलकः —

काश्यः L.

Artocarpus lakoocha (a tree
containing a large quantity of
sticky milky juice लोङ्गुचः इL,
लोङ्गुचः ABh, Susi, etc the tree

Artocarpus lakoocha परावतः

— काश्यः L belonging to

the tree Artocarpus lakoocha
लाकूचा mf (३) n Vāgh

the fruit of ~~the~~ Artocarpus lakoocha
प्रावतन Suss — प्रावतकन Car

relating to the tree Artocarpus

lakoocha लाकूचा mf (३) n

Vāgh the tree Artocarpus

lakoocha Ronk ३५२८१५०२१:

Arum II स्थूलक-दः. Suss - स्थूलक-दः.
L.

a kind of Arum पनकः. Sil -

स्थूलक-दः. L - स्थूलशूरणम् -

स्थूलशूरणः. Suss a pungent

kind of Arum तीक्ष्णकण्ठः, तीक्ष्णक-दः.

L a sort of Arum कन्दोपधम

L a species of Arum II

स्थूलक-दः. Suss - मुखालम् - म!

— सितशूरणः, सितशूरणम् L -

सकन्दकः. L

Arum Campanulatum II ओलः. Nigh,

= ओल. ~~ओल~~ म

II ओलम् म L - ओलम्, ओलम् L

अपुष्पः L — सयकन्दः L —
सकन्दः MW.

the root of Arum campanulatum
सकन्दः MW — (esp) the root of
Arum campanulatum गुरु
(or मूलः) (१ अर्धवारि ५० f ३०
or ३).

Arum Colocasia II वनकयुं MW

कालकयुं f L.

III तुरि बीजः L — नालिता L — विपुषा

L — शकन्दः L.

Arum colocasia (an esculent
root cultivated for food) MW
f — Arum colocasia (a

Plant with an esculent root
cultivated for food, कन्द

Arum Indicum I मानकन्दः Bhr — मानकः,
 मानकमे — मानकः L.

II स्थलपक्षः L.

Arum Macrorrhizum इति कणः .

Arum Orizense (~~the~~ Krouncādāna),
 देव्युलिना, देव्युली L

the plant Arum Orizense
कोश्यादनम् L.

1570

Aruna दिनमणिसारथि म Bālar 6 $\frac{68}{69}$

with Arundhati महाध्वीक mfn

Var Bers.

Arundo bengalensis I नलोत्तमः L

— महानलः L — देवनलः, देवनालः
L — सुरनालः L.

II सुरदुमः L.

N. of a wild plant (arundo
bengalensis) वन्यः L.

Arundo Karaka I कीचिकः MBh, R, etc.

II — तडः, तळः RV, AV, SBh.

Arundo tibi lis तडः, तळः RV, AV, SBh

— ~~किङ्कुपर्वन्~~ m L.
किङ्कुपर्वन्

a kind of Ārayā metre विगाथ col

— विगीति l col

Ārya n | I आर्य m (आर्य), n RV, etc

any Ārya द्विजः AV, Mn, MBh, etc

an Ārya n est a Brāh an

द्विजाति m Mn, yājñ, MBh, etc

an Ārya woman आर्यस्त्री p
 gant .

Āryas आर्यजनः

doing work unbecoming

Arya अनार्यकर्मिन् in destitute
te of aryas अनार्य in for

Asafoetida 111 अमूकगन्धम् - अमूकगन्धम्
 — अमूकगन्धम् L — केसरः, केसरा, केसरम्
 L — जतुकम् L — जन्तुनाशनम्,
 जन्तुघ्नम् L — जरकम् Npr, जरणः,
 जरणम् L — जातुकः L — तीक्ष्णम् Npr
 — दासम् L — पिण्याकः, पिण्याकम्
 Mn, Apast, MBh, etc — पि-यासः
 L — बाल्लिकम् L, बाल्लिक —
 बाल्लिकम्, बाल्लिकम् बाल्लिकम् L
 — विलम् L — मूतनाशनम् L —
 मूतारि म L — मेदनम् L —
 रक्षोघ्नम् L — रमठम् L = रामठा,
 रमठेयान् म L — रामठः, रामठम् L

- वाहक L — शालासारः L — शूलद्रुप
म, शूलनाशिनी L — शूलद्रुप म
L — सहस्रवेद्या A — सहस्रवेद्येन
म Bhpr — सूयधूपकम्, सूयधूपनम् L
— सपाङ्गम् L.

The Asafoetida leaf चारवा L,
हिंगुपणी the Asafoetida plant
हिंगुका मरुत — चारवा, हिंगुपणी
L the fluid extracted from
Asafoetida हिंगुनियासः L
a fluid substance prepared
from the roots of the Asafoetida
foetida (used as a

Medicine 135 n. Harin, Harin,
 Surr, etc a fluid substance
 prepared from the roots of the
 Asa foetida (used for various)

135 n. Harin, Harin, Surr, etc

The leaf of Asa foetida and L
 - 135 n. Harin, Harin, Surr, etc
Plant Asa foetida in at Surr

name of a plant Asa foetida

135 n. Harin, Harin, Surr, etc
The plant from which
Asa foetida is obtained 135 n.

The plant from which Asa-
foetida (Intuka) is obtained

شيقان: Car 1.27.92 (H. L. 414, 2

Eniqin) Surr 1.46.4.65 a

Resinous substance prepared
from the roots of the *Asafoetida*
foetida (used for seasoning)

شيقان = Ash, Harin, Surr, etc.

the stalk of Ferula asafoetida

شيقان L.

1580. 1. आरुह, आरुहति $\bar{A}$ RV, AV, $\bar{S}Br$,

MBh, R, Mariv, Sak, Kathas, etc उन्म,

उन्मति Prab, Mricch, Pañcat, Bhartṛ,

etc — उयत्, यतति KV, AV, H + Br,

Br, Mariv, Megh, Ragh, Kathas, etc

उम, उमि कानि MBh, Var Br, Ratnav,

etc उक्रम, उत्क्रामा, उक्रमति rarely

उत्क्रामते, उक्रमते AV, VS, TS, $\bar{S}Br$, Katy śr,

R, Kathas, etc — समुयत्, समुयतति AV,

etc.

II अधिकम् — आरुह cl. 1. per poet $\bar{A}$

— आरुहति — आक्रम, आक्रमते AV 9.5

1 & 9. $\bar{S}Br$, MBh, etc अरुह P RV 10.

13.5 — अरुहति — आरुह RV 5.75 etc

— अभिस्कन्द AV 7.115.2 — अभ्यारुह्, अभ्यारोहते

AV, TS, ŚBr — अभ्युक्तम् Vait — आस्था,

आतिष्ठति, आतिष्ठते उदार, उदारते,

उदारते (Pan 1.3.53) RV, AV, VS, ŚBr,

Kaṣh etc — उदीर, उदीरते P — उद्गम,

उद्गमति, उद्गमयति R, Git, Mark P, Bh P. etc

— उद्गृह्, उद्गृह्ते — उपाचिरुह्, उपाचिरोदति

ŚBr 3.6 उपाकृह्, उपाकरोति Āśveyr, MBh,

ā, sarvad — निहति (only hr to ā)

निहिहति Rājāt — पारुह्, पारोदति

MBh — रुह् cl 1 (śhātup 12.19) रोहति

(m. c. also रोहते, रुहति, रुहते) RV, AV,

Br, ŚrS — रुह् cl 1 (śhātup 4.34, 5.34)

लङ्घति, लङ्घ्यते Bhatt — लङ्घ् Caus. or

Cl. 10 (Athātup 33 87.14) लङ्घ् गति Kau

Nathās — यत्करु, यत्कराणां, यत्करोति

Mbh — समाभिरु, समाभिरुहति Av Br.

Mariv — समधिष्ठा, समाधिष्ठाति,

समाधिष्ठातव्यो MW — समाभेरुह, समाभरोहते

Mariv — समारणा, समातेषां, समतिष्ठते

Mariv — समुच्चर, समुचरां MW —

समुन्नम्, समुन्नमति Bhatt — समुपाकुरु,

समुपारोहति MBh.

accustomed to ascend प्रारोह

र्त्त (ई) न १ छत्रादि to ascend

after another अन्तरांतरुह Laly

- आत्तरुह MBh to ascend
 after (as a wife the funeral
 pyre after her husband समन्वारुह
 समन्वारुहोत्ते MBh to ascend (as
 the scale in ordeals) त्रयं च । त्रयं
 (intrans) Yājñ, seh to ascend
 over आत्तरुह RV 10.17.5 to ascend
 the funeral pyre विश्व (अग्निम्
 जन्तुम् etc) MBh, R, etc to ascend
 the funeral pyre प्रविश (with
 अग्निम्, अग्नौ, मध्यम् अग्निः, बह्वै, चित्तायाम्
 to ascend to ॥ प्रत्युदये, प्रत्युदोत्ते

(acc) AV — समाकुह्, समारोह्

Mh, MBh, etc.

I II अन्वाक्रम् A IS विलङ्घ्

Caus समाकुह्यति (acc) MBh, Kir.

to ascend together समुत्तम्, समुत्तमति

Bhatt.

to ascend towards I II अन्वाक्रम् A

IS उपोत्क्रम् (acc) ŚBr 1.3.4

प्रत्यङ्गात्

(acc) AV to ascend upon

समाकुह्, समारोह्ति MBh, etc

to ascend up on high अच्यारुह

desirous to ascend आरुरुह, mfn

MBh, Ragh, Bhag, Kād helping

to ascend आरोहणीय mfn (य अनुप्रवचनादि

Pān 4.1.3.

ascending ॥ उत्पतनम् R, Pañcat,

Kathas — आक्रमणम् AV, TS, etc

सभारः W — उन्नमः R, Śuśr, Mit,

Var Br S, etc — उन्नत + — उत्थनम्

W — समुत्पतनम् Pañcat — आरुकरः

Kathās.

III उत्तरोत्तरम् Swapna - अमरः

उत्तरोत्तरः : SBr - उत्तरानम् L

उत्तरोत्तरम् M. d. S

उत्तरोत्तरम् Comm. S

Sak. 263.1 - उत्तरोत्तरम् Sak. 263.1

— परोक्षम् IS - लक्ष्मणम् (पुं.)

Kālid - रोषः रोषः (पुं.) A. B. R.

समाधरोत्तरम् Pur - समुत्तरम् MW.

समुत्तरम् Kan, n. y. n. 15.

not ascending अन्तरोत्तरः SBr.

The act of ascending IT उत्तरोत्तरम्

SBr, Kālid, Sak, MBh, etc

- उद्गातृम् Pāṇ 1.3.40

समारोहणम् SPr, Nir, etc.

III समारोहणम् - उद्गातृम् Mejn,

Kathāo, Var Br's.

The act of ascending on रोहणम्

(comp) Yājñ (in rhetoric)

an affix that expresses gradation

gradation in an ascending

series आतिशायनिकः ascending

a platform मज्जारोहणम् Mariv

ascending in devotion अभ्यारोहः

SBz 14 ascending (into
heaven) उपरियानम Naish

ascending of the sun उदिति

f RV, AV. 7.5.3, 3.16.4 (a widow's)

ascending the funeral pile

after the body of a husband

अन्वारोहणम् १ अनुप्रवचनादि १.५.

ascending the Sami tree

शामेशोहः L to follow by

ascending अन्वारोह- in

ascending proportion यथोद्गमन

if had a means of

ascending रोहणम् RV

ascendency II ज्ञानान्यम् Kāty Śr,

Sank, Susr, etc, पाठान्यम्, Vedāntas,

Sust.

ascension II उन्नमता Rājat.

II उन्नतम् TS.

ascension at Lankā लङ्कादेशम्

Sūryas ascension to heaven

रवर्ग रोहणम् Cat the equivalents

of the signs in right ascension

नक्षत्रायः Sūryas .

ascend २५ ॥ आरोहः Śāk, Kathās, R

— उन्नमता Rājat .

॥ आरोहः — आरोहः f Śāk —

आरोधनम् [Pischel and NBD] RV

— उद्गति f L — (lit and fig)

रुद्धि f kav, Rājat — समुत्क्रमः W.

ascend of संसर्पणम् (gen) MBh

the ascent (of sap in the trees)

आम सर्पणम् ascent to समारोहणम्

gen. ईर्ष, Nir, etc relating

to ascent आरोहणिकम् म् MBh

very difficult of ascent सुदुस्वारोहण

म् R.

one who ascends ।। आरोहम्

Yājñ.

।। आरोहः R — रोहम् म् L.

ascending यज्ञि ।। आरोहिन् म् —

आरोहम् — आरोहणम् MBh ।। उग्रम्

उदगिन् रोहन् RV, etc रोह
 Kāre, Rājat MBh, Suśr,
 etc उद्योगी Mear ~~अरुह~~ आरुह
ife.

I II अधिरोहिन् अम्यारोहक Maitrs

आरुह ife RV 1.124.7 उदग L.

ascending and descending

applied to a note, सं-गारिन् Saṃgāt

the ascending bucket (in a

machine for raising water!

जिष्णुः (scil चट) Kural 46

the ascending cycle (divided
into six stages beginning
with bad time and rising up
wards in the reverse order to
ava sarpini g.v.) उत्सर्पिणी Arjath,
Jain ascending flame रोह शिखरिन
in Rajat ascending to विलक्षित
राजत Kathis ascending towards
रोह शिखर (श्री) (ife) sis desirous
of ascending उत्पत्ति sis expressing
ascending gradation आतिशायिक

Pat having the accents ascending

रोहपूर्व Samh Up having the

tones ascending रोहपूर्व Samh Up

(in astron) the amount of

the ascensional difference

वरखण्डम् Sūryas 3.42, Gol 7.1

वरदलम् Var Br.s. 2 ? Sūryas 3.10

(in astron) ascensional

difference वरम् Gol 7 (in astron)

ascensional difference, i.e.,

the difference between the time

↑ rising of a heavenly
body at Laikā and at any
other place लग्नभुज: W (in astron)
ascensional equivalents in
respirations लग्नासव: m
pl MW.

ascended adj. II आरुढ MBh, Hariv,
 BhP — उत्पतित — उद्गत Ritus,
 MBh, etc — उदीत, उदीत Naish. 83,
 6.52.74 — उपदिगत BhP.
 II आधिस्त — अध्यास्त — अग्यास्त

TS — आस्थित Ragh, Bh P. —

उद्यन्त MBh, R, Ragh, Paricat, etc

— इपासुड — रुह f (आ) ~~if~~ W

— रुह AV, etc — विरुड MBh

— समुपासुड R.

not ascended अनभ्यासुड AV

ascended into प्रातिष्ठित Sak 7.4⁴/₅

(V. 1) ascended to heaven

स्वरासुड Bhatt — स्वगरासुड W

ascended with difficulty द्वारासुड

MW one who has ascended

समासुड MBh, R, Kathir.

having ascended II आरुह्य P.

II अभिरुह्य P — आस्थाय P

to be ascended II आरोह्य MBh,

Kuthās, Pāṇcat — उद्गमनीय L. not

not to be ascended अनाक्रम्यारुह्य

Ś Br — अनाक्रमणीय, अनाक्रम्य.

difficult to be ascended II दुरारुह्य,

दुरारुह्य MBh, R. दुरारुहणीय mf

MW — दुरोह Ait Br ^{4.20,} ~~दुरोह~~ दुरोहणीय mf

— दुराक्रम mf MBh, R.

difficult to be ascended II दुरारुह्य

mfn R.

easy to be ascended सुरवारोहण

mfn MBh very hard to be ascended

सुदुरारुह mfn W.

to cause to ascend II आरुह Caus

आरोहयति, आरोपयति — उत्क्रम Caus

उत्क्रमयति, उत्क्रामयति TS, ऽBBh, RV, etc.,

etc — समारुह Caus समारोहयति,

समारोपयति (two acc or loc and

acc.) AV. etc — रुह Caus रोहयति,

रोपयति, रोपयति RV, AV, Rajat.

I II अभ्यासह Caus S¹ - आस्था

Caus आस्थापयति Kaus

समाभिरह Caus समाभिरहयति Harin.

~~आरोपक mfn ife L - आरोपणम्~~

Kathas -

causing to ascend आरोपक, mfn

ife L - आरोपणम् Kathas

caused to ascend समारोपित,

harin

having caused to ascend उत्क्रमय

P. (of Caus) L^{aty}.

to be made to ascend आरोपणीय

mfn having made to ascend

आरोप्य P:

to wish to ascend आरुह serial P

आरुरुक्षति RV, Bhp, MBh — आक्रम

serial आचिक्रंस्ते Pān 1.3.62 Sch.

wishing to ascend समारुरुक्ष, mfn

(acc) Ragh — अतिविशिष्टायेषन्

ascertain pl I उपलम्, उपलभते MBh,
 BhP, Pañcat, VarBṛs, etc — परिज्ञा,
 परिजानाति, परिजानीते RV, etc — परिविद्,
 परिविदति Hariv — अध्यवसो अध्यवस-
 वस्यति — सुवधू Caṃs सुवधु सुवधारयति
 MBh, etc — निधि, निधिनेति MBh,
 Kāv, etc — निर्णय (only Pass aor
 निर्धारि Śis 9.2.1) — निर्णी, निर्णयति
 निर्णयते R, Das. Hit. etc — व्यवसो,
 व्यवस्यति (cp also व्यवस्यते) MBh, Kāv,
 etc — विज्ञा, विजानाति, विजानीते RV,

etc.

I. II अनुसंधान — प्रवसा Caus प्रवसाययति

Kir 2.29 — ^{अपि} ~~अपि~~ Caus Gobh, MBh.

5.132, etc — उपज्ञा, उपज्ञा नीते AV

4.36.8, SBh — उपपद् Caus उपपादयति

R, Mm, etc — ज्ञा ८ १ जानातु, जानीते

RV, etc — तर्क ८ 10 तर्कयति (ep

तर्कयते) R 3.25.12 — निरूप,

निरूपयति Hariv, Kāv, etc — नी ८ 1

नयति, नयते Mm, Yājñ, MBh, etc —

प्रकृप् Caus प्रकृष्ययति Var —

विचर् Caus विचारयति Mm, MBh, etc

~~विचि~~ Caus विचरयति Mn, MBh, etc

वितर्क, वितर्कयति Kāthās — विभू Caus

विभावयति MBh, Kāv, etc — विष्टम्,

विष्टम्वेति, विष्टम्व्राति MBh 12.5429 —

— वीक्ष्, वीक्षते (ep also P) Mn, MBh,

etc — व्यवद्दिद्, व्यवद्दिनति Bh P —

समाज्ञा MBh, Hariv, Vet — समीक्ष्

समीक्षते R — सूच् cl (Dhatup

35.21.) सूच् सूचयति MW.

to ascertain anything to be

प्रणिधा, प्रणिधाति, प्रणिधते (acc)

MBh to ascertain (as through

a spy) चर् (aus चारयति (instr)

MBh 3.15, R1.6 to ascertain for

certain श्रुतिं क to ascertain

full समुपज्ञा, समुपजानाति, समु-

प जानीते MBh.

ascertaining ⁱⁿ n I उपलभः Ragh,

śah, Sarvad, Nyāyaka, etc.

I II उपविद् f RV 8.23.3 (sāy)

— परिगमः Bāṇ, Pracand परिगमनम्

MW — परिहाधनम् w — सुलक्षणम्

w.

the ascertaining one's own

duty and interests स्वधर्मार्थः

विनिश्चयः w desire of ascertain-

ing निर्दिष्टायिषा ऽऽ, sch desi-
rous of ascertaining परीप्सु

म्पन Kir 3-4.

ascertainment n। I सुवधारणम् —

निर्धारणम् Var, Samkr, P n, Sch, Vop

निर्धारः Vop, L — परिज्ञानम् MBh,

Hariv, R, etc — ज्ञाननिश्चयः w —

विनिश्चयः Mn, MBh, etc — निश्चयः

Mn, MBh, R, etc .

। II अनुभावः — अभिज्ञानम् — अव -

निश्चयः L — अवसायः L — उपवेद -

नम् Say on RV8.23.3 — उद्देशः

— णः L — निरुहः W — निरुहणम्

W — निर्देशः W — निश्चयि १ L

— नीकाशः L — प्रतिपत्ति १ MBh,

Kāv, etc — प्रतिप्रज्ञाति १ AitBr,

Kāth — प्रत्ययः Mn, MBh, etc

— भावना यूयं — वागः :

(only L) — व्यवसिति १ Subh -

म — सम्प्रधानम् W .

ascertainment of ज्ञप्ति (in
comp) VarBr 1.2, Kathās, BhPlo.

89.2, Sarvad 11 ज्ञप्ति (ज्ञप्ति ज्ञप्ति)

ascertainment of a fact

कार्यनिर्णयः यजुर् 2.10 कार्यविनि-

र्णयः Mn 1.114, 8.8 ascertain

ment of anything combined

(as of principal and interest

etc) मिश्रव्यवहारः Col ascertain

ment of meaning नास्ति मिश्रः

Vedāntas 254 ascertainment

of ownership स्वत्वागमः W

The ascertainment of progressions

श्रेणी व्यवहारः MW ascertainment
of support तामस्य निर्णयः

Vedāntas 254 ascertainment
of the dimensions of a plane
figure क्षेत्र व्यवहारः Lit

ascertainment of truth सत्य-
 व्यवस्था Grant being in the
course of ascertainment

निश्चीयमानम् in w. clear ascer-
tainment स्वप्न प्रतिपत्तिः !

MW — विभावम् Mon Vihar

Complete ascertainment

प्रतीति b śākhā śāmkh, Kathās, etc

— निरीयः Mm, MBh, Kāv, etc

(in logic) the ascertainment
of universal concomitance व्याप्ति-

निश्चयः MW (in logic) the ascer-
tainment of pervading in-
herence अत्र निश्चयः MW.

ascertainments निष्कर्षः †.

who ascertains and determines

निश्चायक म्बु † Prāt, sch what

ascertains and determines

निश्चायक म्बु † Prāt sch.

ascertaining adj I परिच्छेदक Sarvad.

II ~~ascertaining~~ प्रतिपादक † (ई) W.

not ascertaining अवधारण

8.32. .

ascertainable adj I II विषय.

clearly ascertainable अभिसंख्य

~~gain~~ gain not ascertainable

etc. by the senses अयोग्य (in

sāṅkhya phil).

ascertained adj I परिज्ञात MBh,

Kāv, etc — परिच्छिन्न Kum

— अवधारित — निर्धारित Sank

अध्यवसित — निर्णीत MBh, etc —

विनिश्चित MBh, R, etc — विनिर्णीत W —

अवधूत Kaush B, etc — निश्चित

UP, MBh, R, etc — व्यवसित MBh

BhP. व्यस्त Dīryān.

I II अवसित BhP आगमित MBh

1.5434 — कृ ह Kathās 123.147

ज्ञात AV 19.15.6, SB₂ etc —

निरूपित Kāv, Pu, etc — निर्णित W

प्रणिहित Mn 8.54 प्रतिपन्न

Kum — खट W — विचारित

Mn 11.28 समाज्ञात MBh,

Hariv — ^{सुष्ट} ~~सुष्ट~~ W — स्वापित W

— स्विन S Br, etc — स्विन f (100)

Mu, MBh, etc.

as ascertained उपनिषद्

J Br ascertained / by a spy, crea

चरित R 6.6.16 & 7.21 ascertained

by one's self उपज्ञात S Br, Pā.

ascertained conclusion उपपत्ति

Sarvad, Sāh Vedāntas, Naish,

Rajat, etc clearly ascertained

मुप्रतिष्ठात MW not ascertained

मुसमीक्षित R 5.81.2 one who

has ascertained anything कृतनिश्चय

one who has ascertained what is
right व्यवहित (with सम्प्रति)

one who has clearly ascertained
the (meaning of the) sūtras सुप्रति-

सामान्य सूत्रः MW on its being merely
ascertained न तत्रात्रे loc ~~well~~,

Nal 16.4 thoroughly ascertain
ed सम्प्रतीत MBh — विशुद्ध

MBh, Kāv, etc. ~~well ascertained~~

~~सुपरिज्ञात~~

well ascertained सुपरिज्ञात Ratnā

Ratnā — सुनिश्चित Kāv, Hā!

मुलक्षित Mn 8.403.

to be ascertained I परिज्ञेय MBh, etc

— सुवर्णरणीय Ragh 13.5 सुवर्णरणीय —

निर्धारणीय w — निश्चेतय Nyāyam, etc

— निर्णय w

I II सुवर्णरणीय Jain, Comm, etc — ज्ञेय

Śvetrup 1.12, MBh 3.27 37, Nal, etc —

निर्णयितव्य Bhp — निरूप्य MBh — प्रमाण

MBh, Kar, etc — विकल्पनीय Var Brs

— विकल्प Var Brs

to be ascertained by analogy

उन्नेय Comm an; Nyāy.

to be clearly ascertained निर्विकल्पिक

Mārkaṭ to be considered as
ascertained अवधारणीय Hariv 62.52

to be well ascertained समीक्षितव्य,

समीक्षा R Prat, sch capable of

being ascertained by the

senses इन्द्रिय गेचर difficult

to be ascertained दुर्बलित

Bh P 12 . . 66 easy to be

certained सुगम (1) MBh

Bh P. etc not to be ascer

ed अनिश्चेय sāy — मूढ

Apast, having ascertained

निश्चित ~~in~~ MBh, Kāv, etc

not having ascertained

अनिश्चित not having ascer-
tained अज्ञात्वा the state of

having been ascertained

Heat निरूपितम् Heat.

to be ascertained II अवधू

~~Pass~~ Pass अवधीयते common, on BrAsUp

— अवसो Pass अवसीयते Bhp,

Sarvad.

II अवसो Pass अवसीयते (often

impers) MBh, Kāv, etc to try

to ascertain तर्क cl 10 तर्कयति
(ep also तर्कयते) MBh, etc.

to wish to ascertain । I निर्धु
Desid of Caus निर्दिधारयिष्यति

Sansk.

I II नी Desid निनीषा, निनीषते

MBh

ascetic ॥ I तपोस्वन् ॥ AV 13.2.25,
Kāth 20, 23, SBh, etc — तापसः Mn,
Nal, etc — याति ॥ Up, Mn, MBh, etc
— मुनि ॥ SBh, etc.

II अनाशक्तिन् ॥ L — अनुकम्प्यः L —
श्रीश्रीमवासिन्, श्रीश्रीमसय् ॥ Śak —
श्रीश्रीमालायः Ragh — उदासीनः — ऋषि
॥ Mn 4.94, ॥ 11.236, Śak, Ragh,
etc — कर्म संन्यासिक ॥ L — रिवादिरः
Up, Up — जराधरः Daś 7.203,
जरिन् ॥ Bharat, जरिलः Kām
7-46 — जितेन्द्रियः W — तपो मृत ॥
Hariv 4849 — तपोतापस ॥ W —
तीक्ष्णः L — दण्डाक्षामिन् ॥ W — पराक्षः L
— पूतात्मन् ॥ — पोषिभः — प्रतपत्
॥ R — प्रयतमानस ॥ MBh,

प्रयतात्मन् , प्रयतात्मनत् म् Mm, R -
प्रयुत्सु म् (only W) - महाव्रतिन् म्
L म् - जोतिरु - मूलिक L - मौचक
L - यतिन् म् Pañcar - योगिन् म्
Maitr up , Bhag , etc - लिङ्गिन् म्
MBh , kāv , etc - वनस्थः Mm , R , etc -
वनस्पात म् W - वनेचरा ग्यः W -
वायुमहाः - विद्यधम् L म् योगिन् -
वृक्षावासः W - व्रतिन् म् MW - अमणः
SBh , etc - संयामिन् म् L - संन्यासिन्
म् up , MBh , Pur - सुतापरा म् L
सूक्तसूक्तम् म् L - सौवर्तिकः L .

no ascetic अयाति म् Bhag -
not an ascetic , अतापरा म्
SBh - अमणः SBh 14
always an ascetic नित्यसंयामिन्

m Bhag an ascetic endowed
with supernatural power सिद्धतापसः

Das an ascetic of the fourth
and the last religious order
(who has renounced the
world) परिव्राज m (MBh, R, etc)

परिव्राजः (Āpast) an ascetic of
the highest degree अत्याश्रितः

m an ascetic of the highest
order परमंभसः MBh, Pur, etc

ascetic practice धृतगुणः

Divyār ascetic precept

धृतगुणः Divyār an ascetic

shaven and smeared
with clarified butter निष्कल-

-dh: L an ascetic shaven
and smeared with ghee
निराश्रितः (१ निरुदकादि) Vas.

an ascetic while still a
girl कुमारतापसी, कुमारशमणी
gana शमणीदि an ascetic
who has given up worldly
pursuits श्रीटीरः Un 4. 30, Sch

an ascetic who instead of
fulfilling his vow is employed
as a spy उदास्थितः Comm on
Mn 7. 154 an ascetic whose
arms by long habit continue
always raised above the head

उद्धृता म्फ L an ascetic whose
passions are subdued शान्तः W

an ascetic who subjects him-
self to severe penances

जीरिः L m a hard astatic
द्युतिरिव m Pāncat

becoming an astatic दुःखिण

W the becoming an astatic

after (another) अनुवृत्ति

Divyān a Buddhist astatic

जीवजीवकः Gal the daughter

of an ascetic तपस्विनी-यान्,

तपस्विनी-यान् Sak 1. $\frac{15}{16}$ & 24.

a female ascetic II तापसी

(१ गौरादि १ म. ५९) MBh 1. 300.

Sāk 4. $\frac{1}{5}$, Vikr, Dhūrtas — ज्ञाना-
-जिष्वा Kathās, ज्ञानाजकस्त्री —
yājñ, Var, Kād, Sāh.

II लिङ्गिनी Dāsar — भवणा H Paris

— सती MW — सिद्धतापसी Kathās.

a great ascetic II तपोधनः

Mn 11. 242, MBh, Hariv 2.69.

62, etc — महायात m Märkp

— मुनीन्द्रः Kathās — महातपस m
MW.

II मृतः L — महापुरुषः MW.

an inferior Kāpālika

खण्डकापालिकः Kathās 121. 6 & 13

a Jain ascetic II शमणकः f (इका)

Mricch, Das.

II क्षमाशमणः^{II} H Paris — जीवजीवकः

Gal — मुत्तवसनः Col^{III}, मुत्ताम्बरः

L — शमणकः H Paris = शमणकः.

a Jain ascetic commonly

शमणः भूतोन्दि य जायन m Cat

a kind of ascetic दिवसगिरीक्षकः

Buddh — अर्धवक्त्राहु nfn —

अर्धचरणः T — चरकः Var Br 15 —

रंसः (ये f या) MBh, Hariv, BhP

a kind of Sairya ascetic who

carries a human skull and

uses it as a receptacle for his

food (he belongs to the

left-hand sect) कापालिकः

Var B.S., Bhārta 1.64, Prāk 1.3.5,
kathās, etc made an ascetic

पञ्चशिखीव्याप्त mfn Bhārta
a meditative ascetic अद्वितीय

m Bh P 4.25.39, 6.5.40

a naked ascetic शर्या (gana

शाखादि 9.1) one who deceitfully

pretends to be an ascetic

अपराधसः Kathās a pretended

ascetic अपराधसः Kathās

relating to an ascetic अपराधसः

mfn (9 शर्या fān 5.2.103)

R (g) 2.52.5 relating to an

ascetic who has subdued

all his senses मारिहस्य mfn

BhP, पारहंस religious ascetic

परिकाङ्क्षितः L - सुखेन m W

said of a class of ascetics

जात्रशाय mfn R (B) a Saiva

ascetic शिवयोगिन m Heat

sprinkled with seed (said
of ascetics who live on the flesh
of animals killed by other

animals शोणवासेन mfn Baudh

the state of an ascetic यतित्वम्

Cat Very ascetic शीततापास्वन

mfn to be an ascetic श्रमणाय

Nom श्रमणायते Hit to become

an ascetic after अनुनयज्

Divyân to become an

ascetic श्रमणाय Nom श्रमणायते

Hit the abode of ascetics.

श्रमणः, श्रमणम् Mn, R, Dāś, Ragh,
Megh: etc. a class of ascetics.

श्रमणाः m pl 511 dear to

ascetics तापसेषु: Bhpr 5.6.82

inhabited by ascetics तापसा-

व्युजित mfn a particular class

of ascetics श्रमणहारः Bandh

— श्रमणः R — उन्मज्जकः

Bandh tree of ascetics तापसतरु

m * तापसद्रुमः L, तापसवृक्षः

Susr 1.38, 4.18 a wood of

ascetics तापसारण्यम्.

asceticism n II तापस्यम् Mn I. 114, MBh,
R — वैराग्यम् Up, MBh, etc.
II दण्डाश्रमः W — नियन्त्रिस्थिति f L.

assuming asceticism संन्यासग्रहणम्
Pāñcar Connective with asceticism
संन्यासवत् nfn L profession of
asceticism संन्यासः (ये f, पा)
Mn, MBh, etc.

Asclepias acida २१४८ W. (H)

moon plant) २०९३२१।

1630

Asclepias eurosavica ~~distans~~ L.

Asclepias gigantea दर्शनीय Np# -

दण्डाकाष्ठ. Np# — दार्घकः L — सूयः

अगि

X

1632

Asclepias Lactifera ३५५५

Asclepias plant अर्यमन m L

a sort of Asclepias (med.)

दुग्धिका, दुग्धाका a kind of

Asclepias 1. दुग्धा L, दीर्गविका

2. काञ्चनदीर्ग (ये काञ्चनदीर्ग)

मृग, पुष्प 2. 62. 5 - काञ्चनी

L, स्वर्णदीर्ग मधुरसा - शम्भु m

L, शम्भु a variety of acid

Asclepias used in medicine

दीर्गिका L a variety of

Asclepias दीर्गविका दीर्गविका L.

Asclepias pseudosarsa मद्रगधि ना w

—— (the root of which supplies
a valuable medicine) अन्नना .

——

Asclepias rosea युग्म फल तमः L.

Asclepias rosea oxb उत्तमा Sussr

उत्तम फलिनी L.

ascribe उत्प्रेक्षा, उत्प्रेक्षात -- गण वर 10

गणयति (cp also गणयत) (loc)

Bharti 2. 144 -- समारंभ (que)

समारंभयति, समारंभयति (loc) Bhp.

Sarvad.

X

1637

The constellation Ashadha अश्लेषा
~~~~~

Vas. Bee, Vau. Bee

unhamed adj 1. तं ज्ञात - लिपि - लब्धवत

माझ, काव, etc - सलज्जित ह (आ)

Pānīkār - त्रिडित माझ, काव etc - होत

माझ, काव - विद्वत् ह (आ) काव,

Pānīkār, kāthas, etc - त्रिडागुण R,

त्रिडावत माझ, दुर्त - होमत् माझ,

R, etc - सत्रप ह (आ) माझ, काव

- होपित Ragh.

1. लघु Pām 7.2.14, sch -

विलज्जित माझ, काव, etc -

त्रिडानत, त्रिडाजित w - त्रिडास

L - सवेतद्वय ह (आ) Rāmīk -

अव्ययपत्रप ६ (आ) R - सापत्रप ६ (आ)
 Sis - स्रस्तस्कन्ध, स्रस्तांस Sskr -
 होकु L होकु L - होजित L -
 होण R.

to be ashamed ^{1I} (उज्ज्) cl 6 लज्जाते -

(Dhātup 28.10) (ep. also लज्जाति)

MAh, Kāv, etc - (उज्जाय Nom (prob))

लज्जायत - अप cl 1 अपत Rājāt

3.94 aus प्रापयति, प्रापयति

Dhātup - अपत्रप् - व्रीड cl 1 व्रीडते

(also cl 4 व्रीडयति) MAh, Kāv, etc.

1II संस्मि, संस्मयते RV, TBh - होध

cl 1 होच्छति Dhātup 7.30.

1111 नज cl 6 नजोन (v.l. for लज्ज)

Dhātup 28.10 लज्ज cl 6 लज्जत

Dhātup 28.10.

to be ashamed of हिजोय- Nom

हिजोयते (instr) Naish to be

ashamed of anything हो cl 3

(Dhātup 25 3) जिहेति (abl)

kāw, kālhas to be ashamed of

any one हो cl 3 (Dhātup 25.

3) जिहेति (gen) kāw, kālhas

to become ashamed विज्ज

बिलम्बते (rarely P, MBh, Kāv, etc)

to be greatly ashamed हो antens

जेहियते, जेहयति, जेहेति एह

to be thoroughly ashamed संलज्ज

संलज्जते R to cause anyone

to be ashamed लज्ज caus

(लज्जयति (or लज्जापयति ?)

(acc) Kāv, Rājāt.

to make ashamed त्रप- caus त्रपयति

śāntis 4.15 - हो caus हेपयति

Kāv, Kathās.

altogether ashamed संहीण

Bhatt excessively ashamed

समधिकत्कजावती sah one who

has become ashamed संजातत्कजा

Ratnāṣ.

ash-coloured गरमग L

an ash-pit विलग्न L the ash-pit
of a fire-place पक्षः

(ये f जा or ई) L.

ashes II गरमन् n (abs. pl) AV,
etc - श्रुति f, Kāv, Kathās.

III उपचरन् L पाचर - भासः AV 9.8.10,
SBh - पाचरः L, उपचर - पाचरः

(only L) - गस (only loc भास)

Bhp, गरमन् - गरिष्ठम् Bhām
शामीलम् MW.

adorned with ashes

श्रुतिभूषणः Śivag an alkali

made from the ashes

of the plant yavanāla

यवनालाजः L the ashes of a
burnt Corpse पावण AV

the ashes of the body रातु

m L the ashes of a burnt
offering होमनरमन् न L -

वैष्टुमन् , वैष्टुतन् L - वैष्टुवन्

MW the ashes of Cow-dung

(With which Siva is said
to smear his body and

hence in imitation of
him by devotees) विश्रुति

† Pañcar, sāk ashes

(used as a preservative) रक्षा

L ashes wrapped in a leaf

अप्रासपुटः TBr become ashes

गरुडीभूत Sarvad - गरुडभूत

R the condition of ashes

गरुडता Hariv the condition
of becoming ashes ~~kathās~~

गरुडीभावः Kathās consisting
of ashes गरुडन f(ई) sis

Converted to ashes by distilla-
-tion क्षार f(अ) (gana उल्लादि)

R. Pañcat, Bhp, etc

Converting to ashes क्षारणम् W

free from ashes विगरुडन

Prunella from ash निमग्नोत्तराग्न
Katy Sr growing in ashes
दशरथः L an instrument for
collecting ashes ज्ञानमै Kaus (Sch)
into ashes गरग, सात MBh, Hariv,
etc made of ashes गरग
f(ई) Sis mixed with
ashes सगरग्न R receptacle
for ashes दातुग्न (Buddh)
 MWB 35 reduced to ashes
 गरग्न BhP दसापित Susr -
 दाहनम् BhP f. 403, BhP 12.12.40
Smeared with ashes II सगरग्न
 R - विमूर्तिगत् W. -

1॥ मृतमूर्ति W. soiled with ashes
 मूर्तिमलिन MBW the state of ashes
 मरमता Hariv the state of
becoming ashes मरमीभावः
 Kāthās taking up ashes
 (at the Vaisnavadeva Ceremony)
 विमूर्तिग्रहणम् RTL L20

to ashes मरमसात् MBh,
 Hariv, etc — मरमत्ता, मरमसात्
to become ashes मरमीभू,
 मरमीभवति MBh, Kāv, etc —
 मरमतामृया — मरमसाद् भ्रम्,
 मरमसाद् भू, मरमसाद् गम्,
 मरमरताद् या together with
ashes समरमका Gop B4

to make into ashes मरमोच्य ,
 मरमोचरोति , मरमोचयति , MBh, R, etc -
 मरमरात् नो P Ā (with an adv. in
 शात्) Pañc 1. $\frac{198}{199}$ with the
ashes सहमरमन् म्ना Ait Br
whose limbs are (reduced to)
ashes मरमगात्रः Pracand.

ashy मारमन f(ई) sis

1649

Come ashore तल-तराई - 1 Kathās.

X
1650

having 4 days called Ashtaka:

चतुरष्टक मfn Golch 3.10.4.

aside II पार्श्वतः (with gen or 4c)
VS, Rr, etc.

I II अध्वक् SV — तिरश्चया SBr 3.7.3.7 —
नेर्गद्यतिता AV — परस्तात् Rr — परा —
परा चः AV, AV — विष्णुणे RV —
समुत्तर RV — हिरक Samkr —
(in dram) रचगतम् Mricch, Kālid,
etc — (in drama) अग्रे Mricch,
Mālav.

the act of going aside
उन्मागगमनम् Susr aside
(speaking so that ^{only} the
addressed person may
hear, oppose to

h rakāsam) अपवारितम् Sāh,

अपवारितम् (in drama) aside

(to denote that the words
which follow are supposed

to be heard by the

audience only आत्मगतम्

śak, Mālav, Mricch, etc.

to caste aside I परास, परास्यति

RV, etc.

II परासिच, परासिञ्चात RV, TS,

AV, SB, Śr S.

going aside वाचि f RV 10.10.3

to keep aside नम् cl. 1 नमते,

नमते (with हिष्ण) AV 4.1.3

to lay aside I ~~वसव~~

परावय्, परावयति AV, VS, Maith S,

Br. to lay aside II व्यपरोह

Caus व्यपरोहयति R laying aside

उत्सर्गः Gaut, Kam - न्यासः *

MBh, Hariv, Das, BhP

laying aside food for one's

self संनिधिकारः Buddh

laying aside the rod

दण्डनिधानम् MBh 12. 6559 &

9964 leading नि

वाच f RV 10. 10. 6 to put

aside II पारिह, पारिहरति,

पारिहरते - अBr - निरुह,

निरुद्ध, निरुद्ध AV, SP, S&S.

~~निरुद्ध~~
put aside III निरुद्ध Gant —

परिवर्तित Mricch, Mārka P.

to set aside II पराकृ, पराकरोति

Pān 1.3.79 त्यज् cl.

Sān kh Sr, Mn 4, MBh 1.3098;

Hit 2.3.30.

III व्युत्था Caus व्युत्थापयति Kathās

(broke) निबोधेक TS.

setting aside पराकरणम् W

— विनाकृत्य Subh — setting

aside (- more than) विहाय

(rec) Kān, Kathās, etc.

set aside I पराकृत म्फु W.
II परासित् म्फु म्फु so as to
have the neck turned aside

त्रियगुगाम् Bham 2. 130

worshipping aside (यु 4 5/14)

Apast.

1656

ask 1I प्रच्छ् cl 6 पृच्छति. (Shāky 28.

120) (ved and ep. also पृच्छते) (acc)

RV.

1II अनुप्रच्छ (with acc of the person

and thing) — अभी Intens RV 1.24.3 —

अभ्यनुयुज् MBh 12.5667 — आप्रच्छ, आपृच्छते

rarely P BhP — आमन्त्र, आमन्त्रयेत —

MBh, BhP, Uttarac, etc — इ Intens इयते

RV, AV — उपनाथ, उपनाथति Kās on Vik.

2.3.55 — चुद् Caus चादयति rarely

चादयते Lāṭy 2.9.15, Mn, MBh, etc —

ज्ञा Caus Chhup 2.13.1 (ज्ञापयते) MBh

3.8762 (ज्ञापयते) — नाथ cl 1 नाथेत

(Shāky 2.6) TS, Kāth, etc (नाथति

1657

MBh, Kathās) — निर्याच, निर्याचति,
 निर्याचत AV, VS, T and B — प्रतिपद्य
 प्रतिपद्यति R, Kathās — रिह cl 6.2
 रिहति, रेदि (रेहति Naigh 3.19 also
v.l. for रिफ Bhāṭya 28.23 — वस्त
cl 10 वस्तयत W — विज्ञा Caus

विज्ञापयति, विज्ञापयति (rarely विज्ञापयते)

(with acc or pers and dat of thing)

or with अर्थम् 1 f. or प्रति and acc

SBh, etc — सम्प्रच्छ, सम्प्रच्छति, सम्प्रच्छत

MBh, Hariv, BhP, VarBh — समनुप्रच्छ,

समनुप्रच्छति (acc) MBh

to ask about समनुप्रच्छ, समनुप्रच्छति

(acc) MBh — समनुयुज् dat to ask
after अभिप्राय MBh, etc — प्रच्छ. cl 6

पृच्छति (Dhātup 28.120) (ved and
 cp. also पृच्छते) (acc) to ask
anyone about anything प्रच्छ cl 6

पृच्छति (Dhātup 28.120) (ved and
 cp. also पृच्छते) (acc) , (acc , dat
loc प्रति or अधिकृत्य with acc ,

अर्थ or हेत्वा: acc) RV, etc to ask
any one for anything आक Caus

आकारयति (acc) (acc) R 2-

13.2 to ask anything विज्ञा

Care विज्ञापयति विज्ञापयति (rarely)
 विज्ञापयत How to ask a person

about anything उपप्रच्छ A (acc)

परिप्रच्छ, परिप्रच्छति, परिप्रच्छत
 MBH to ask for अभ्यनुप्रच्छ MBH

12. 1933 & 13. 2169 to ask to

speak about संदिग्ध (Care संदेशार्थ) संदेशार्थ

MBH to ask that कृ १५.१ वृणाति,

वृणेत, वृणाति, वृणात (Post with or

without इति), R, MBH to ask

various questions विप्रच्छ,

विप्रच्छति (rarely विप्रच्छेत) RV,

MBH to go on asking अनितप्रच्छ इति,

etc inclined to ask अभिप्राशिनं म्फ

VS intending to ask something

विवक्षु म्फ (acc rarely gen or
comp MBh Hariv, etc)

2I याच ल । याचात, याचत (Dhātup

21.3) RV, etc — अर्ह ल । अर्हति Pagh

5.17 — आशास, आशास्त — आशंस,

आशंसति, आशंसेत MBh, BhP.

2II ईड Caus ईडयति — दिव ल 1

देवति ल 10 देवयति — मार्ग ल 1-10

मार्गति, मार्गयति (Dhātup 34.39)

(cf. also मार्गित-) MBh, Kāv, etc —

संयाच, संयाचत MBh, BhP.

to ask anyone's pardon क्षमापय Norm

क्षमापयति, क्षमापयत (acc) BhP 4.

5.10.16.9.4.71 to ask anything

back याच ८१। याचति, याचत

(Dhātup 21.3 (with पुनर) MBh

to ask anything from प्रार्थ, प्रार्थयत

(cf. also प्रार्थयति (acc, abl))

MBh, Kāv, etc - मृग ८१.4

मृगयति, ८१.10 मृगयेत् (Dhātup 26)

137.35.46 (acc) (abl तः,

gen with or without सकाशात्)

kathas to ask anything from

any one इष cl 6 इच्छति etc.

ved also इच्छति MBh, Mn, Śāk,

Ragh, Hit, etc to ask a person

for 1 प्रार्थ, प्रार्थयत (et. also

प्रार्थयति) (acc) (acc or loc)

MBh, h. are, etc — प्रसाद Caus

प्रसादयति (loc) (inf, dat,

loc अर्थे with gen अर्थम् etc

Mn, MBh, etc — वृ cl 5-9, वृणाति,

वृणुते (acc) (acc R, Kathas

to ask a person on behalf of

वृ ८ 5.9 वृणाति, वृणुते, वृणाति,

वृणाते (acc) (कृत) R, Kathas

to ask a person to प्रार्थ

प्रार्थयते (ep. also प्रार्थयति (inf))

म३४, Kāṣ, etc. — प्रसद Caus

प्रसादयति (acc) = (inf, dat, loc,

अर्थ with given or अर्थम् inf)

म३, म३४, etc. to ask eagerly

समम, सममेत RV to ask

earnestly समभियाच, समभियाचीते

समभियाचतं Havis - उपवह ,

उपवहति, उपवहंत VS 23.51,

SBr 11.12 to ask for 1I

अर्थ cl 10 अर्थयते rarely cl 1A

(acc rarely 1nf [Bhatt जगन्म])

— अभ्यर्थ A rarely P (acc or

dat or loc or in comp with

anthon) MBh 3.16990, etc —

वाञ्छ cl 1 / वाञ्छति (Dhatuf 7.

28) वाञ्छति RV, etc — वृ Caus

करयति, करयते (cf. also वारयति
(acc) Bṛh, MBh, Kāv, etc — अभियाच
— प्रयाच प्रयाचति, प्रयाचते MBh,
Hariv, R — उपयु, उपयुते (once
P RV 8.24.14)

111 अनुमन caus अनुमानयति
(acc) युवज्ज — ईड cl 2 ईडे
(with two acc) — युद caus
चोदयति caus चोदयते MBh 13
F 7, BhP 10 to ask for a loan
भ्रूणं याच Kathāś to ask for

earnestly सम्प्रार्थ , सम्प्रार्थयति

MBh, P to ask for leave to

depart अभ्यनुज्ञा Causes MBh

to ask for together सम्प्रयाच

सम्प्रयाचत MBh to ask for

too much अतिवद् AV to ask

in marriage वैरय Nam वैरयति

RV to ask = asking for

ones self याच (usually) याचत

to ask (a goal in marriage

प्रत्याप only Desid प्रतीप्सति kathas

—मार्ग ॥ 1.10 मार्गति, मार्गया

(Dhātup 34.39) (ep. also मार्गति)

Sate to ask on behalf of वृ

Caru वरयति, वरयेत (ep. also

वारयति) (dat or अर्थ) हि, मध्,

kāṣ, etc.

3 अच ॥ 1 अचति, अचेत L—चत

॥ 1 P & A Dhātup 21.5—चद् ॥

1 चदति, चदेत Dhātup 21.5—रेद् ॥

1 रेदति, रेदेत Dhātup 21.4—विथ

॥ 1 वेथते Dhātup 2.32—विथ ॥ 1

वेधते (च.ल. for विधे वृज्.)

asking 1I प्रच्छनम् W, प्रच्छा क्वाच् —

सम्प्रश्नः RV, MBh, kār, etc.

1II आपृच्छा L — आमन्त्रयितु म्फु —

पर्यनुयागः Āpśc, Sch — पाष्णि ६ (L

also m, rarely पाष्णि, W —

प्रच्छनम् L, प्रच्छना — प्राश m, १०.३४.६

Sch.

2I याचना R, kālid, etc.

asking one's self per. p. Ā

प्रच्छमान 10.34.6 asking the

reason केमज्जिम-ā. 1.4.3,

Pat, Pratāpar, Kāvyād 2.123,
Sch asking unrestrainedly
कामप्रप्त ऽभे.

2II अभिशस्ति तु L — अभ्यर्थनम्, अभ्यर्थ
Kum 1.53, etc — अर्थिता MBh, etc —
अदनि म L — आशाननम् Comm. on
Nyāyam — एतु म RV 5.41.10.6.12.
4 — इप्सा MBh, R — निष्ठा L — प्रणिधि
म Saddhī — प्रयाचनम् MBh — मृगः
L — लालसः, लालसा L — वति तु Pān
6.4.37, Sch,

the act of asking ऽभे, etc

asking for 1I याच्ना (comp.)

TS, etc — अभियाचनम् — अभियाच्ना

L — आशिस १ RV, AV, VS, TS,

SBr, etc asking (in marriage)

याचनम् SāringP, Sāh, vet

asking in vain प्रार्थनाभङ्गः MārkaP.

asker 1I चादकः Jain

2I याचकः पूजार्थं, MBh, etc, याचनकः

Mn, MBh, Hariv, याचितुं m Gobh, R.

One who asks 1I प्रष्टुं m KathUp,

MBh, MārkaP.

1 II लभसम् (only L)

2 I प्रार्थयितृ ऋक् - प्रार्थितवत् ऋक्

W - उपयाचक ऋक् L

asking adj 2 I याचिन् (यङ्) निर -

अभ्यर्थिन् (यङ्) Kathās.

2 II नाधमान् RV - प्रयाचक MBh

- मार्गण (यङ्) MBh - वनिन् RV

asking for वनीवन RV 10.47.7

asking for food अन्नार्थिन् asking

for help अभ्युपपन्न MBh

asking wealth वंसुवनि RV, AV

habitually asking याचिष्णु MBh,

BhP one who is always asking
questions कथंकथिक L.

asking अभ्यर्थ्य p kathar.

asked adj 1I पृष्ट RV, etc - अनुयुक्त

1II आमन्त्रित - पर्यनुयुक्त car -

प्रेचादित Mn, R - सम्पूरपृष्ट MBh -

सम्पृष्ट MBh, R, BhP, Suktas.

asked for 1II अपृष्ट L.

2I याचित Mn, MBh, etc - अर्थित -

अभ्यर्थित Mn 2.189, etc - अर्दित L.

2II न्यर्ण W - वत W - वनित L -

समर्ण W

according as asked for यथायाचित

Sinhās — यथार्थित Kathās asked

for 2 I अभियाचित — अर्थनाय —

सम्प्रार्थित Māh — उपयाचित VarBēḥ,

Sarvad, etc.

2 II उपसृत SānikBē asked for

anything याचित (acc) Mn, Māh,

etc asked in marriage याचित

Vet — वृत RV, etc as previously

asked for यथार्थित Kathās —

यथाभ्यार्थित Sāk not asked for

अयाचित Tār, Mn, etc one who

has asked for प्रार्थितवत् W

that which is asked for एष्ट RV

1.184.2:

to be asked adj 1I प्रच्छ्य BHP.

1II आप्रष्टव्य Savy — आमन्त्रणीय AV

8.10.7, SBh:

(impers) One should ask about

प्रष्टव्यम् (impers) mālare to be

asked about प्रष्टव्य (acc with or

without प्रति Mn, yājñ, MBh, etc.

2I चाचनीय MBh, तान्वात, याचितव्य MBh

— याच्य Mn 8.181, etc — प्रार्थनीय

kad — अभ्यर्थनीय, अभ्यर्थ

to be asked for भिक्षितव्य 8.181

to be asked for alms याच्य Mn

8.181 to be asked for (a girl)

by याचितव्य (acc) (instr) turn

to be asked in marriage वर्य

Pāṇ 3.1.101, Sch.

having asked आपृच्छ्य p, आपृष्ट्वा

(see R 1.72.20.

to be asked 1I याच् Pass याच्येत (for
acc, rarely of things) मझि, कश्च, etc.

1II इ Pass इयते RV -- इष Pass इष्यते.

to be asked about पछ Pass प्रच्छते

(acc, dat, loc, प्रति or अधिकृत्य with
acc, अर्थ or हेतुः यच्) F V, etc.

to cause to ask याच् Caus याचयति

(याचयते AV) मझि.

to cause a person to ask anything

नाथ Caus नाथयति (acc, BHP(B)

2. 9. 25 One who causes to

ask वनयितृ म्फ Nix wishing

to ask तपपृष्ट (Bhadrab पितृचिष्टु

(Samk. म्फ .

—

askance सांचि #V 10.142.2 (?) Panchavite,

Kia.

— 0 —

asleep adj II सुप्त vs, etc - निद्रित

Naish - शयिते MBh, Kāv, etc -

निद्राण Rājāt - सनिद्र f (इका) Kathās

— अवसुप्त R 2. 56.1 स्वपितृ Kām,

स्वप्न MW - शयितवत् W.

III इ L - निद्रान्तरित Pañc -

असुप्त RV - सनिद्रा W - सम्मीलित

Sūtr, Ragh - सुषुपाण, सुषुप्स

RV - स्वप्नज MBh, Bhātt.

not asleep असुप्त SBr 14 -

अनिद्रित asleep by day दिवासुप्त

MW. Causing to fall asleep

अस्वापक f (इका) MW dead

asleep निद्रान्ध MBh.

to fall asleep I निद्रा, निद्रायते,
निद्रायते SBh, MBh, Kav, etc -

निद्रां भज - निस्वप् RV - स्वप्

cl 2 (Dhātup 24.60) स्वपति

(Ved and ep also स्वपति,
स्वपते) RV, etc - शी cl 2

शते Gp Srs, MBh, etc.

II निमिष, निमिषति RV, etc -

निमील, निमीलति - निर्गन्, -

निर्गच्छति (with निद्राम्) Kathās

प्रस्वप्, प्रस्वपति, प्रस्वपति

Bh, MBh, Hariv.

fallen asleep II स्वप्नगत R

सुप्त 15, etc निद्रित Das.

III प्रीतिप्रसुप्त MBh - विपुप्त

Kāth, Āb Śr fallen fast asleep

संयुक्त MBh fallen asleep

यस्मात् BLP — निनिष्य f RV, AV

falling asleep on a seat

असिना य चलायितम् Kājat

falsely asleep मिरया प्रसुप्त MW.

fast asleep II प्रसुप्त Mn, MBh,

etc संयुक्त MBh, Kāv, etc —

सुषुप्त SBr, Kām, etc —

निद्रान्ध MBh. III निद्रान्ध

f (अ) Hit

II निद्रान्ध f (अ) Hit.

not fast asleep अस्वपु

Nris Up formerly fallen

asleep सुप्त Pañcat half-
asleep अर्धसुप्त f (इति) Krishna
half asleep and half absorbed
in meditation योगशायिन Rajit
having almost everyone
asleep सुप्त जनपति मि having
everyone asleep सुप्त जनः R
one whose mind has been
long asleep चिरसुप्तबुद्धि व
really asleep परमासुप्त
Asicch soundly asleep
संसुप्त अक, काव, etc unable
to fall asleep अनवस्यति इति

Asoka स्त्रीमुखपः, स्त्रीमुखमधु, m,

स्त्रीमुखमधुतादः, स्त्रीमुखमधुतोहकः L

the Asoka tree 1 I अशोकतरु

m N.

1 II पल्लवद्रु m L - रणितरु m

L - विचित्रः L - बालशाकः

m Bh - शिंशापा W - शोकनाशः

L - स्त्रीप्रिय mfn L ~~a small~~

a small wood of Asoka tree

पिण्डारवण्डः, पिण्डारवण्डम् W.

Asparagus racemosus 1 I शतावरी-Sushr,

Sushr, var. B. B. B. — शतावरी

L, शतावरी Car — दीपशत्रु m

Car, दीपशत्रु m, दीपिका Car,

दीपिका L — बहुपुत्री B. B. B. —

महापुरुषदन्ता Car, महापुरुषदन्तिका

L — दशशलाङ्घ्रि m N. B. B. — सूक्ष्म —

— पत्रा L — सूक्ष्मपत्रिका, सूक्ष्मपर्णा

— पावरी L, पावरी B. B. B. — महादरी

B. B. B., महादन्ती L — जटामूला L,

जटा L, Sushr 5 f — ओमादः L —

अश्वगता, ऋष्यगता L — करम्भा L —
 — दूरकण्टिका L — दुर्मरा L — क्षाब्धा
 L — लहूमूला L — बहुसुता L —
 भित्तिका L — भीरु ॥ , भीरुपत्री,
 भीरुपर्णी L — मदभञ्जिनी L — मधुकर
 L — मधुरा L — महाशिता L — मूला
 L — रङ्गिणी L — रसादा L —
 लघुपर्णिका L — वज्रपर्णिका L —
 वरा, वरा, वरघण्टिका, वरघण्टा L
 — वरायसी L — वातारि ॥ L —
 वासुदेव प्रियंकरी L — वासुदेवी L —

विश्वस्था L — विश्वा L = औतविषा
 विषा — वृषाकपाया L, जावन्ती —
 वृष्या L — वेष्णवी L — शची L —
 शतैर्नात्रिका L — शतपदी L — शतमूली,
 शतमूलिका L — शतवीर्या L — शत्रू
 म L — सुपन्ना L — स्पशिशुखा L
 — रवादुरसा (only L) — see

Asparagus R.

111 (the plant) अर्भीस f. Susa,
 अर्भीसपत्री — अर्भीस m L — इन्दीवरी,
 इन्दीवारी, इन्दीवरी — उत्तमारणा L

— काञ्चनकर्णिका L — कार्णिका L —

केशिकः L — wild आत्मशल्या

L.

a kind of Asparagus तेलवर्तु

L — लघुच्छदा L a species

of Asparagus उर्ध्वकण्ठा L —

उर्ध्वकण्ठकः L.

— — —

aspect. $\approx$ II दर्शनम् Mn 2.47, MBh (Val
2.3, 12.18.44) R, Ragh 3.57 — शीलितः
Kathās, Megh, Mricch, Sak, Ragh,
etc — ईक्षणम् Kāty Śr, Lāty, Kathās,
Pañcat, Ratnav, etc — आकृति f
Kāty Śr, Svet Up, Mn, etc.

I II शारण्या R 7.60.12 — उपकाशः Ye —
उपदृशि f RV 8.102.15, 9.54.2,
उपदृष्टि f L — करणि f Bālar, etc.
— यक्षणम् RV, AV — यक्षुस् $\approx$ RV
10.87.8 — प्रति-यक्षणम् AV — एसु
— ~~aspect~~ वपस् $\approx$ RV — संदृष्टि f
RV.

aspect giving दृष्टिदानम् Dās
(astrol) the ~~aspect~~ aspect

of a planet दृष्टि the
 aspect (of planets) अवलोकन
 Var Br 5, Var Br, Laghu —
 गुरु दृष्टि Var Br 5 7. 9 — निरीक्षण
 Var, R, Susr, etc (astro) the
 aspect of the observed
 spot दृष्टि aspect of the
 stars (e.g. Subha drishti) दृष्टि
 Var having an evil aspect
 पापसिद्धि having a wonderful
 aspect अद्भुत दृष्टि मनु
 having a vacant aspect
 शुन्य दृष्टि मनु also of

brilliant aspect दशनि ज्ञान

of a divine aspect दिव्य दशनि

MBh 3.17075 — दिव्य रूप,

दिव्य रूप - MBh, Kathās

of sweet and friendly aspect

मधुर प्रिय दशनिः Sivag the results

of the aspects of the planets

दृष्टि कलन the wrathfulness of the

aspect (of a planet) दृष्टिः Suryas.

aspiration 1I निषेकः. कश्च - आश्वातनम

आश्वातनम

1II श्वातः L - तावातः L .

aspirate = II सोऽमन् m kās on Pān
1.1.50, Prāt.

the aspirate (heard in the
utterance of certain letters)

नह्यप्राणः Pān 1.1.9, sch

the aspirate of ऽ. ह pronounced
with the aspirate नह्यप्राण म्फ

Pān 8.4.62, sch.

aspirated adj II सोऽमन् Prāt,
kās on Pān 1.1.50 - सोऽमवत्
RPrāt.

not aspirated यनूयमन् APrāt

aspirated (as a letter) IV

दासिन् śiksh aspirated as
a sound दासिन् śiksh
an aspirated sound सोमन्
m Prāt, kās on Pān 1.1.50
the aspirated letters गहा यौः A
the being aspirated दासता
R Prāt the condition of
being aspirated सोमता
R Prāt the state of
being aspirated सोमता
R Prāt aspiring after
यत्नः Kan, Bhāshāp
aspiration न सोमता R Prāt -

edita MW.

aspiration (in the pronunciation
of consonants) एवम् RPrāt Introd
(in gram) having aspiration
सोमन Prāt, Kas on Pān 1.1.50
the aspiration at the end
of a word सगः Cat, विसर्ग
(in gram) weak aspiration
अल्पप्राण Pān 1.1.9, Sch.

One who does not belong to
the Ashramas अनाश्रमवास.

अनाश्रमवासः walking the 4
paths (i.e. Ashramas) - वनप्रस्थ.

L

—o—

वस 1 I गदभः RV, AV, etc. (यु) हुआ

1 athās १० — रासभः RV, etc.

1 II उपक्रोष्टु ॥ BkP — ग्राम्याश्वः L —

चक्रान् ॥ L — चक्रावत् ॥ L —

चिरमोहित ॥ L — देशरक्तः ॥ Bk 8.

1852 दस्रः L — धूसरः L — निघृण्वः L

— पशु ॥ L — वातयः Var — भारवाहः

L — भारसहः L — भूरिरामः L — रमणः

L — रुद्रास्वरः L — रेणुरूपितः L —

लिम्पाकः L — वासतः L, — वाहः RV,

etc — शक्तः L — शङ्कुर्गः L,

1697

शकुन्तल म् Var Buds — शूद्र नद्यः L

— हरः L.

an ass's horn खरोविष्णुम्

Samkar 1.8 any body resembling

an ass गर्दिभकः Pān 5.3.96,

kaś, गर्दिभिका, गर्दिभगदः, गर्दिभः

L ass and camel खरोष्ट्रम् Yājñ

2.160 behaviour of an ass

खरायितम् Kathas 62 belonging to

an ass गर्दिभ म् AV 6.72.3,

Māh 8.12, सुख Coming from an

ass गार्दभ म् AV 6 72.3, MBH

8.12, Ass drawn by asses

(a cart) गार्दभ म् Ap 1.32.

25 driven by asses रज्ज्वित

म् RV 8.46.28 (day) a kind

of ass कालिकगर्दभः Divyâv 12

the state of an ass रवरत्वम्

Heat (prob) the wild ass

परस्वत् m RV, AV, VS, Nyāyam

to represent ass ass गर्दभ

Norm. P. गर्दभति Śāh 10.21 ^a/₆

Yoked with asses रासभयुक्त ऋग्वेद

R. a she-ass 1I गर्दभी

AV 10, SBH 14, Kaus, MBh, etc

— रासभी MBh, वि० cat an ass

Sacrifice गर्दभेज्या Katyāśra 1.1.13.

— 0 —

Assaul 1I प्रह, प्रहर्ति, प्रहेत (with acc,

loc, dat, gen) AV, Mn, MBh, etc —

अभियुज्, अभियुज् (rarely P) —

आपत्, आपर्ति — अभिपत् — समापत्,

समापर्ति (acc) MBh, R, etc.

1II अभिप्रदु MBh — अभिप्रा RV 1.174.

5, AV, etc — अभियंया, अभियंयाति MBh

8.1826 — अभिसृज् ऽBh 14 — अभिह (aus)

अभिहारयाति MBh — अभ्यवचर ऽBh —

आधृष P PV, AV — उपप्लु, उपप्लुति

MBh — तिक् ल 5 तिक्ताति ल

तिग्नाति MBh atp 27.19 — दृ ल 2

- द्योति (Dhātuf 24 31 Bhatt —
 निपत, निपतीत (cf also निपतत) acc
loc, Bāṭnâṣ, Bāṭhās -- निहन
 निहन्ति (acc, loc or gen AV, Kāṭyāke
 MBh -- प्रतत्य Nom प्रतन्यात F, AV --
 प्रतिजि Decid प्रतिजिगर्षात MBh --
 प्रानसू, प्रतिसर्गति (acc Hariv --
 प्रतिहन, प्रतिहन्ति (cf. also A MBh
 -- प्रत्युपद्रू, प्रत्युपद्रवति (acc MBh
 पान्चत -- प्रपद, प्रपद्यत (cf also
 प्रपद्यते) F, AV -- प्रया, प्रवेति F,
 -- प्रार्थ, प्रार्थयते (cf. also प्रार्थयामास)

Paṅk, Kṛ - वनुष्य 15000 वनुष्यात्,
 वनुष्येत R / 1.132, 1, etc - विक्रम,
 विक्रामति, विक्रामत M Bk, Kāṇ, etc -
 विनिपत, विनिपतीत Kāṇ - वि ७
 २ वीत 1421 4 30 - संधाव्,
 संधावति, संधावेत Hārī - समभिद्रु,
 समभिद्रवति (cf. also समभिद्रवत 1000)
 Nir, M Bk, etc - समभिधाव्, समभिधावति,
 समभिधावेत M Bk, R - समभिद्रुत, समभिद्रुते
 Hārī - समवस्कन्द Cane समवस्कन्दयति
 Mn 7.196 - समाद्रु, समाद्रुयति १.
 also समाद्रुवेत) (acc) M Bk, R -

समापद, समापद्यति MBh — समासद

समासादयति aus समासादयति MBh, kās

एत — समास्कन्द, समास्कन्दति Bhatt,

Mārkṣī — समुत्पत्, समुपत्ति kās.

— समुद्या, समुद्याति MBh — समुपत्र

समुपद्वयति (cf. also समुपत्रवेत् Varṣṣ)

— सम्प्रवृत्, सम्प्रवर्त्तत W — सम्प्रद

सम्प्रदयति, सम्प्रदयति — सू ७ 1.3

सर्ति (cf. also सर्ति, and according

to Pāṇ 7. 3. 78 also धावति सिर्ति

the latter base only in Veda

to assail any one with threats

अवगूर (loc or dat) to assail

with an army अभिषेणस्य Nom

अभिषेणयति Veris, etc to assail

with angry and menacing

words आक्रुश, आक्रुशति TS,

इष्ट, etc to assail with

Courage प्रधय, प्रधयति,

प्रधृणोति + ^Paus प्रधर्षयति

R, Kraush Ar MBh, etc

to assail with daring प्रधृष
प्रधृषति, प्रधृषणाति R, caus. P
 प्रधृषयति R, KaushAr, MBh,

etc to assail each other अभिसंग्र

BhP to assail with harsh

language अभिचक्ष, अभिचक्ष

IV 7.1.104.8 — अभ्याक्रुश

ŚāṅkhŚr.

assailing : प्रधृषणम् as प्रधृषणा

MBh, R — प्रधृषः — आस्कन्दनम्

1II आसादना Jatakam — आधर्ष,
 आधर्षणम् T — आधर्ष 1 — पुरस्कार
 W — प्रतिसर. Hariv. — प्रतिपत्त

assailing in turn प्रतिपद्यधनम्

MBh

assailing adj 1I अभियाक्त —

आस्कन्दन — कृतास्कन्दन — धर्षक

Hariv. 8844.

1II अभिधावक — अभिधा L —

जापाव्य (P. 3.4.68) S. 5.15 —

प्रतिपद्यन्त with acc MBh —

प्रयुध R / 559.5 - प्रार्थिन (युं)

Ragh

assailing another परास्कन्दिन

म L . . .

assailable adj 1I अभियाज्य -

अभियाज्य L - अधर्षणाय MBH -

धृष्य MBH - आधर्ष्य T .

1II आधर्ष युं

easily assailable सुखाभियाज्य

kām, Hit seeking for

assailable points रन्ध्रानुसारन

४ (इणा, March the state of

being assailable आधायम्

assailant 1I प्रवर्त म MBh, Kāv,

et — अभिघातिन म Hst

1II अभियाति, अभियातिन म L —

अभियार्तु म R 2.2.21 — अभियुज ४

1, — अराध्य मfn ६व्य — ऋति

म AV 12.5.25 (T) — अभिधावक

मfn — अभिसर्त मfn VS 30.14 — वनु

म RV 4.30.5

Conquering assailants ऋतिपह

अङ्ग (sāy. F) subduing

assailed अङ्गोषह अङ्ग (sāy)

RV.

assailed adj 1I अभियुक्त

1II अभिसंहत BkP — नियुक्त W

— पशहतः — पुरस्कृत L — प्रार्थित

Ragh — ज्ञात — समाक्रान्त Ragh,

Pāṇcat, Kathās — समुपद्रुत VarBh

— समुपद्रुत P.

having assailed प्रस्कन्त MBh

assailed with threats अवगूण

Pāṇ 8.2.77, Sch.

to be assailed adj 1I प्रधर्षणाय MBh.

1II प्रयातव्य MBh. — यातव्य mālav.

— दुष्प्रधर्ष MBh. R.

to seek to ~~met~~ meliciously

assail अभिद्रुह, अभिद्रुह्यति RV,

etc, अभिद्रुह Desid kāth.

to wish to assail प्रह Desid

प्रजिहर्षति MBh, Davs — विजि Desid

विजिगाषेत (rarely विजिगाषति) ŚB,

etc.

assassin 1 उपांशुघातकः Bxithosp —

वधकः MBh, VarBh, Pajal.

1II वेधाघतः L.

assassination of a king राजहत्या

MW.

assault १ I अवस्कन्दः Pañcat, Hit, Kathās

अवस्कन्दनम् L — आस्कन्दः Rājāt, etc

अभियोगः kṣum 7.50, etc — प्रधर्षणम्,
प्रधर्षणा MBh, R.

1 II (?) अद्यत् — अभिक्तमः L

— अभिस्तारः R — अभिस्ति f RV 2.33.3,
8x 7.21.9 — अभिस्तारः MBh 7.8785 —

अभ्याचारः AV 10.3.2 — अभ्याघातः Mn 9.
272 — आद्यम् — उपसद f SBx

3, MBh, Kath — अरति f AV 12.5.

25, VS 30.13 — तन्त्र f (only in str)

तन्त्र) RV, तन्त्रे RV 1.1.1. Nir —

धर्षणा MBh, Hariv, Pañc, etc —

1713

घादी L — घातकम् eye — घातनम्
Pajal — ^मप्राज्ञः MBh, R, Kād —

परिधर्षणम् MBh — परिमिति f RV —

सम्पत्तिपत्ति f w.

assault and counter assault

कृत पतिकृतम् MBh 4. 351

Ragh 12. 94 brutal assault

महासाहसम् W ^{on} committing an
assault दण्डनम् Mn 8. 386

enduring an assault अतीपह

म्भु (BRD) impetuous assault

अभ्यवस्कन्द, अभ्यवस्कन्दनम् L the
repelling of assaults निपत्त —

उत्ती 12: MW to make an

1714

assault विनय, विनयताम्, MBh,
to .

assault vb

to assault I I आरुह्यं, आरुह्यं

Valatim, Kathas, Bhp - - आहन्, आहन्ते,

आहन्ते, (only if no object follows or
if the object is a part of one's own

body) RV, JS, AS v Gr, MBh, Kathas,

etc - उपग्रा, उपग्राताम् - उपग्रा,

उपग्राताम् RV. 2.30.3, 4.16.1, AV 7.73.

(, 18.2.23, JS, chup.

I II, अ I. (Dhatup 22.47 et also)

वति, वते MBh, R.

to assault (as a city) - आरुह्यं

आरुह्यं - आरुह्यं - आरुह्यं

आरुह्यं - आरुह्यं - आरुह्यं

1715

... 5-10-19...

...

...

... ^{१५} ...

MBh . . .

assaulting II प्रधर्षः .

assaultor महासाहसिकः व .

assaulting ^{१५} ...

— ... MW

III भारक (Sury) RV 1.186. १८ .

to ... (P. 3.4.68)

L .

... Lia ...

8 1716

impunity (Siva) दराताध MBh

12. 724.

assay कषः (निकष) kās on Pām 3.3.119

Mericeh.

(prob an assaye-master रूपतर्क)

Pat.

assaying नाणकपरीक्षा W.

assayer 1I नाणकपरीक्षिन् m W—

धातुवादिन m kār.

1II कारंधमिन m L.

assemble वृ । I मित् Caus मेलयति ,

मैलापयति Kaṣṭh — संगृह् (संगृभ्)

संगृह्णाति , संगृह्णीते (ved generally

संगृह्णाति , संगृह्णीते) Bh P, etc

— समानी , समानयति , समानयते MBh,

kāu, etc — समाह , समाहृति, समाहृते

AV, etc .

। II उपस्कृ , उपस्कुरुते — संघट् Caus

संघट्टयति MBh, Rājāt — संवह Caus

संवाहयति , संवाहयते Hariv, Rājāt

— संनिपत् Caus संनिपातयति Pr. ŚrS,

MBh, etc — समानी Caus समानाययति

MBh, Hariv, etc — समावह , समावहो,

समावहते Br. Mariv — समुदयं कृ

— सम्पानी, सम्पानयति R.

to assemble round oneself

संवर्गय Nom संवर्गयति Bhatt to
assemble round (trans)

संसर्गय Nom संसर्गयति Bhatt

to assemble together (trans)

संसर्गय Nom संसर्गयति Bhatt.

2I मिल् cl 6 (Shātip 18.71.135)

मिलति, मिलते Kāre, Kathās, Rajat,
etc.

2II मील् cl 1 (Shātip 15.10) मीलति

(rarely मीलते) Uttarar — सम्मू ,

सम्मवति , सम्मवते RV, etc .

to assemble in संगम् , संगच्छते

(rarely संगच्छति [only with an

object]) (loc) AV to assemble

in herds संचीमू , संचीभवति Kull

to assemble in troops संचीमू ,

संचीभवति Kull to assemble in

round समाश , समास्ति (acc)

RV, AV, MBh to assemble round

any one पर्यास , पर्यास्ति (acc)

RV, SBh .

to assemble together II सम्मिन् ,

सम्मिलति, सम्मिलते Kathās —

समवे, समवेति ŚBr, Śamk —

संवस्, संवसति, संवसते R — मेलकं कृ

। II पिट् cl । चेटति Ṣhātup 4.24

— संघट्, संघटते Rājāt.

3 गोष्ठ Nom गोष्ठेते Ṣhātup 8.4 —

पिण्डु cl । पिण्डुते cl । 10 पिण्डुयति Ṣhātup

8.21, 32.110.

assembling । II समवसरणम् Buddh

— समिति ‡ RV, AV, MBh, BhP —

सम्भावना (rarely सम्भावनम्) Pañcat

— संसृष्टि ‡ W.

assembling (of men) संग्रहः

R, Ragh, Sinhās — संधानम्

Hariv, Kām, etc assembling

together संनिवेशः Prasannar,

assemblage । I समूहः (if f आ)

AV, etc — समानाः Gṛs, Gant, Mh,

etc — चयः (Pān 3.3.56 Kās वृषादि)

MBh, Hariv, etc — समुच्चयः Kāre

— समाहारः MBh, Kāre, etc —

व्रातः RV, etc — निकाय Mh, MBh

— वंशः MBh, Kāre, etc — कायः

Saddh P.

। II कदम्बम् Gut, Sāh, etc —

कपालम् (कपालः L) L — खण्डः, खण्डम्

(g अर्धचारः) MBh, R 1.30.15 etc

(i e m or n) — पटा BhP 3.17.6,

Kpr 7. $\frac{11}{12}$ — चकुवालः, चकुवालम्

MBh 1, Hariv, 4098. Var, BrS, etc

— हटा Sis 1.47 Kathās, Rājat

5. 332 Prasannar, Sāh — विन्यासः

W — विस्तरः Mn, R, Var BrS, etc

— संख्यायः Mr — समुच्चयः (rarely)

समुच्चयम् Maite up, MBh, etc

assemblage (rarely of living

living beings) निचायः Mn,

MBh, Kāu, etc an assemblage
(of quadrupeds, birds, insects
etc or of inanimate objects)
 कुलम् (कु + आ) (esp) a complete
assemblage of materials सामग्री

Rājat, Kathās, Sarvad =
 सामग्र्यम् MBh, Hariv, etc an
assemblage of Aupagarvas

औपगवकम् Kās on Pār. 4.2.39
an assemblage of Brāhmins

ब्रह्मवृन्दम् MW an assemblage
of clouds मेघसंघातः MBh

an assemblage of different

Castes वर्णसंहारः Bihar, Bazar,

Sāh an assemblage of 5 persons

पञ्जजनी L an assemblage of

fools मूर्खमण्डलम् Pañcat an

assemblage of gods सुरसमितिः

W an assemblage of kings

राजलोकः Hcar, Pañcad an

assemblage of Kumudas

कुमुदवण्डुम् १ कमलादि

कुमुदवती L, कुमुदवनम्

कुमुदनी (१ पुष्करादि) Pañcat, Sis,

etc an assemblage of lotuses

पद्माकरः (if f' आ) Bhartr ,
Kāthās .

an assemblage of lotus flowers

I नलिनी खण्डम् Kās on Pān 4.

2.51.

II अम्भोजिनी (g पुष्करादि १.५.)

— अरविन्दिनी Kād , etc —

नलिनी MBh , Kāv , Pur , etc .

an assemblage of merits

गुणग्रामः Bhartr 3.23 Git 2.10

an assemblage of people जनता

f (Pāṇ 4.2. 43) AV 5.18.12,
 TS 2, TBr 1 f Ait Br, Var Br S, sis,
 etc an assemblage of
perfected beings सिद्धसंघः W
an assemblage of Rākshasas
 रक्षःसमम् L an assemblage
of trees रुमिणी ग् खलादि (P 4.2.51)
an assemblage of virtues
 गुणग्रामः Bhartṛ 3.23 Git 2.10
an assemblage of warriors
 राजन्यकम् Ragh, Dāś any
assemblage संघः MB., Kar, etc

— वसुधैव कुटुम्बकम् Bh P any assemblage of
men formed for the attainment
of the same aims गणः Mh, Yājñ, Lalit, etc any assemblage of

persons पूगः (life + उत्तर) Sāṅkhya, Mh, MBh, etc assemblage of
acts (comprising the act, its
performances and performer)

कर्मसंग्रहः W the assemblage of
divine mothers मातृगणः MBh, Var, etc the assemblage of

divine mothers मातृचक्रम् Kalāś
assemblage of बालसमूहः

Ret nāre the assemblage of the
 gods अमरावत, in various assemblages
 of letters वर्णसंघातः, वर्णसंघातः Pat,
 वर्णसमन्वयः VPrat, etc assemblage
 of men नृपदण्डम् RV assemblage
 of Nakshatras नक्षत्रसमूहः. The
 assemblage of organs इन्द्रियग्रामः
 Vedantas 232 Mn, MBh, इन्द्रियवर्गः
 assemblage of Pisācas or fiends
 पिशाचसमम L The assemblage
 of Śaktis शक्तिगणः MW belonging
 to an assemblage सामुदायिक
 मध्ये MW belonging to an

assemblage अग्निसंमेलन (३) न (३)

Birth having a happy assemblage

महोत्सव महो RV the head of an assemblage

assemblage गणपति म L lord

of an assemblage अग्निसंमेलन म VS

relating to an assemblage अग्निसंमेलन

महो Pañcat 1.14

assembly II समान RV, etc — परिषद्

† SBH, Kaus, Mn, MBh, etc —

समिति † RV, AV, MBh, Bhp

संसद † RV, etc (esp at a sacrifice)

सदस्य न (according to some also

†) RV, etc — आस्थानम्, आस्थानी

Ratnāra

गणपति MBh, etc

—समाज

Āpast, Mn, MBh, etc.

II आस्था L — उपस्थानम् MBh, R,

BhP — चरा L — पङ्क्ति + (also पङ्क्ति

m. c and in comp), Mn, MBh, Kāv,

etc — पण्डित (life) Jātakam = जीवन्

— पण्डित + ग्रस Yājñ, etc = जीवन्

— पण्डित + L — परिश्रमः L

प्रतिश्रमः L — भूमन् + Śāṅkh Br

मेला- Pañcat — for

deliberating) निश्चयम् RV, AV, VS

— संवादः MW — संस्था W

संनयः MBh — संगमनीशः Prasanna

— सानम् RV, AV — समज्या L

— समर्थम् RV — समवहारम्

Buddh — समुदायः MBh, समुदायता
 śiṃyāu assembly (for the observance
observance of festive rites)

विदथम् RV, AV, VS assembly
 (for the observance of religious
rites) विदथम् RV, AV, VS an
assembly for discussion विचारार्थ

विचारार्थः MW an assembly hall

विचारार्थः Vas — विचारार्थः Cat

the assembly hall of gods देवमंडप

in śāś an assembly in which
 all the four tribes are represented

ब्रह्मसंघः Bhāṣ, śāśar, Sāh

an assembly of Brāhmanas

इष्टपण्डित + A वक्षसः +

Pañcar an assembly of clever

people विद्वत्समः Bhartr

an assembly of deities देवसमः

+ MW an assembly of frogs

मण्डुककुलम् Ratus assembly of

gods देवतिकासः Mn 1.36 MBh 1.

4804 शुभा (only L)

विद्वत्सम W an assembly of

literati पाण्डितसमा MW an

assembly of men जनसंसद्

+ MBh 3.2729 (pl) R

मनुष्यसमा L an assembly of

old men वृद्धसंसद् L an assembly

of Pandits पण्डित समा MW an

assembly of people संगमः

(संगमम् Siddh) AV an assembly

assembly of people at a

sacrifice यज्ञ मन्त्र n Bh P

an assembly of princes नृपसभा

L an assembly of religious

mendicants कालञ्जरः L an

assembly of towns men पूगः

(life + 37) 2W 296. n 1 an

assembly of women मण्डुयन्तः

(only L) — एतिसमस्त L

assembly of the gods, देवसमस्त

1 Bz .

an assembly room I I

आस्थान गृहम् L --- समाजसंनिवेशम्

MW .

I II इन्द्रकम् L --- उपस्थानगृहम्

MBh 1. 5003 an assembly

taking place every 5th year

पञ्च ग्रीष्म + Buddh .

an assistant at an assembly

I I सम्मः Mm , MBh , etc

an assistant at an assembly

साम्राजिकः Kōre , Sāh , etc .

an assistant at an assembly

। II पर्वद्वलः L an excellent
assembly सुसंगमः Bh P any

place of assembly रङ्गः MBh;

kāra, etc The chief person of
an assembly गेष्ठीपति m W

The interior of an assembly

hall अन्तःसदस् n Bh P The

keeper of an assembly

सभाद्वलः TBz, MBh a member

of an assembly पारीषद्यः

Rājat, divyān the members
of an assembly रजः शक,

Sām Khyak, Dasar a member
of an assembly कीसभ्यः L

a mystic assembly in The
Śākta ceremonial महावक्रम

RTL 196 a royal assembly

इश्वरसभाम् — इनसभाम्

assembly house सदोदृष्टम्

Ragh assembly of

समागमः (लिङ्ग ई आ) (comp)

MBh, R. Kuthas being at

an assembly सभास्थ mfu

being in an assembly hall

सम्य mfu AV, etc.

belonging to an assembly

। I सम्य mfu AV, etc —

सामवायिक mfu Pāṇ 4.4.43

— परिषद mfu Mahādhi —

संस्थानाय mfu Brahmad's hall of

assembly ब्रह्मसंसद् + Pāṇcar

containing assemblies कीचकुल

mfu bhata. Come to an assembly

समं गतः Mn 8.45. done by an

assembly परिषदक म् (ई) न १
कुलाभादि eminent in an assembly

समित्तंजय म् MBh, Hariv, BhP.

fit for an assembly। समय म्

AV, etc — समय म् RV, VS Sāṃh.

— समोचित म् — परिषद्

म् (ई) न car, परिषद्.

I II विदध्य म् RV — सभावत्

म् RV.

fit for an assembly (as a garment)

समन्य म् RV forming an

assembly गणपूरणः म् (इ) २ L

forming assemblies परिषदुल

म् Bhatta frequenting an

assembly साम्प्रदायिक म् Pān 4.4.43

— सामाजिक म् Pān 4.4.43

frequenter of assemblies देवसभः

going into an assembly समाग

म् डेर, च उ० going —

समाचर म् VS gone to an assembly

हदोगता म् MBh going to an

assembly समनग म् RV great

assembly महागणः AV, MBh, Santik,

Var great emancipation

assembly मोक्षमहापरिवद् + Buddh

in the assembly मध्येसभम् Dhamang

in the middle of the assembly

अन्तःसदसम् s or in the middle

of the assembly of princes

मध्येनरेश्वरसभम् Bālar one

who sits in an assembly

सभास्यः MW one who is

superior in an assembly

सभासाह: present at an assembly

सद: सभ mfu Bhp — सदेगत mfu

MBh relating to an assembly

सामाजिक mfu Pān 4.4.43 —

सामित्य mfu AV sitting at an assembly सभासद m AV, etc,

सभासद: R, Pāncat surrounded by an assembly पर्वडल mfu

Pān 5.2.112, sch unfit for an

assembly असभ mfu Nir, Bhp,

etc.

assembled ^{age} 11 सम्मिलित Kathās,

Pañcat — समागत Mm, Yājñ, MBh,
 etc — समेत Mm, MBh, etc — समित
 RV, MBh, etc — समाहृत Hariv, R,
 Ragh, BhP — समानीत MBh, Kāu,
 etc — समाहित MW — समुदित R,
 Sas, Siddh.

I II अभिसमेत ŚBr 14 — उपसंगत BhP
 — उपस्कृत Siddh — एकस्थ ŚBr,
 MBh, Kum, etc — ओगण (Sāy)

RV 10.49.15 — प्रत्युपास्थित MBh

मीलित Rājāt — सङ्गतिन MBh

— संचाहित MBh — संनिपातित Karand

— संनिपातित MBh — संनिपातित

17/1/75
21
75
Mih., R, Kathās. — समाश्रित Nir

— समाश्रित ŚBr, MBh, etc —

समाहृत MBh, Kāu, etc — समुपानीत

MBh — सम्भृत RV, etc.

assembled together संचटित

not all assembled असमंगतः अ

pl Gaut one who has

assembled an army सम्भृत

वत् Rājāt.

to cause to assemble संचटयति

संचटयति, संचटयति Kathās.

assent ub II समनुमन , समनुमन्यते —

अनुवृत्त A — संश्रु , संश्रुणाति , संश्रुणीते

AV, AV — संश्रु , संश्रुते Das —

अभ्यपगम् Das, etc — उपश्रु - कु -

उत्तराकु Sah , Comm on ch ub —

प्राति पद , प्राति पद्यते Mch, Kāv, etc.

II उपानुसुर AV — इष ^{इच्छति,} cl 6, ep & led

also इच्छते kāt, Sr, Mn, Kathās —

उपाये , उपावैति SBr — संश्रु ,

संश्रुणीति , संश्रुणीते Mch, Kāv, etc —

सम्प्रातिश्रु (only ind b सम्प्रातिश्रुत्य)

Bhr — स्था Caus स्थापयति , स्थापयते

Sāh, Nyāyas, Sch.

to assent to II सम्प्राति पदं

सम्प्राति पद्यते (acc and acc) MBh,
 R — सम्मन्, सम्मान्यते (acc and acc). — अयम् मन्-
 पातिगृह, पातिगृहात्, पातिगृहात्
 MBh, R — स्वीकृ, स्वीकुरुते
 Hit, Sarvad — अयम् अनुज्ञा MBh,
 etc.

III अयम् अनुगृह Caus MBh 1.4447,
 Inscr — आयुः (acc) आयुरात्
 RV 3.52.2, AV 5.20.4, TBh —
 कदा क्व Sarvad — अद्य,
~~अद्य~~ अद्य, अद्य दधाति, अद्य दधते,
 Kathās — सम्प्राति व, सम्प्राती च दधति
 MW.

— assent म् II सम्मतम् MW — सम्पाति-
 — पाति f MBh, Kāv, etc — अनुमति f
 — अनुमोदनम् — अनुज्ञा, अनुज्ञानम् —
 स्वीकारः Sarvad — उररी (only
 in Comp with कृ and its
 derivations).

II अनुमयनुज्ञा (ये f [ज्ञा]) Ragh
 2. 69, Nyāyad — अनुमयुपपत्ति-
 f Comm on Nyāyad — आस्था L
 — ग्रहणम् W — प्रतिज्ञा MBh, Kāv, etc
 — प्रतिज्ञानम् APrāt, Yājñ, Sch —
 प्रतिभुति f Vait — संवादः (ये f [ज्ञा])
 W — संवादः (ये f [ज्ञा]) W — संवादनम्
 संश्लेषः Kathās — संश्लेषः L

संगरः AV, etc — संगिरि f RV —
 संध्या L — समनुज्ञान mfn W —
 समाधि m W, RPrāt — सम्प्रत्ययः
 MBH, Kāv, etc — संगिः L.

a deed expressing assent

(अनुमतिपत्रम् (in law))

devoid of assent स्वीकाररहित

W ended by assent स्वीकारान्त

W making an assent

समाधिगत mfn W mutual

assent परस्परानुमति f W

(in rhet) an objection Under the

form of assent साचिव्याक्षेपः

Kavyād 2. 145. 146 a particle
of assent अयं L a particle
implying assent उरं L a particle
implying assent उरं — अयं

Latit assent अनुमानम्
 a word of solemn affirmation
and respectful assent
 अनुम् VS, उरं; Ch Up, etc.

Assenting II अनुमनम् Nir
 अनुम्, अनुमानम् — स्वीकरणम् Sarvad

the act of assenting सदन्
 L → अनुमोक्षणम् — कक्षोक्षणम्

Sarvad.

Assenting to II अय्यपगमः

Sāh, etc.

III अय्यनुज्ञानम् Comm on
Nyāyad — प्रातिभोवणम् Mn 2.195,
Mbh, Pān 2.99.

I assent एवम् अस्तु, एवम् भवतु
one who assents अय्यपगम-तु
mfn Comm on Ch Ub one who
assents ~~अय्यपगम-तु~~ प्रातिभोवणम् mfn
Mw

assenting adj II अनुमन्यमान —
अनुमोदक f (इका).

II अक्षवत् Kathās.

not assenting निनिहित मनस

Apast assenting unwilling-

-ly अस्ताकार Pān 6.3.70

Comm.

assented adj II कक्षाकृत -
जातिभूत Gr 5, yājñ, MBh, etc

assented to II सम्मत MBh,
Kār, etc - सम्प्रतिपन्न yājñ,

Sch, Kull - अनुमत - अभ्यनु-

- इति Mn II - स्वाकृत Kār,

Pur, etc - संविदित MBh, R,

Mālav — अनुशात — अनुयुपगत
 MBh, Sāh, etc — अनुयुपेत
 Das — संगीत L.

I II अप्रत्यारव्यात — अभिपूजित Mh

6.58, etc — अवगत L — समित

MW.

to be assented to I II अभ्यनुज्ञेय

Nyāyam — ग्रह Mh 8.78,
 yājñ, MBh, etc — स्वाकृतव्य म्

Sarvad — अनुयुपगतव्य म्

Pān 1.2.55, kāś — स्वाकृतव्य म्
 म् — अनुयुपेतव्य म्

Comm on Nyāyam — स्वाकृतव्य

mfu Pat.

II अयु-मादनाय mfu Col -
पतिशालाय mfu lo - पतिशाय mfu lo

Having assented to अयुपेय
to prevail on anyone to

assent अयुपयान Caus Das

Causing to assent to अयुपयान-

यान having assented

उरिस छत्वा, उरिस छत्वा

Having assented to अयुपेय

assert vk II दृढय Nom दृढयति L, Sch

— उपोद्धृत्य Nom उपोद्धृत्यति Comm on
 SBr — प्रीतिज्ञा , प्रीति जानीते SBr, Āśu Gr,
 MBh, R, etc — प्रवद्.

II प्रवद् , प्रवदति , प्रवदते Suet Ub,

Var — वाञ्छु cl 1 (Dhātup. 7. 21)

वाञ्छति Var Br S — संगृ (संगिरते)

Sarvad , TPrāt , Sch .

to assert the eternities of sound

प्रीतिज्ञा , प्रीति जानीते (शब्दं नित्यत्वेन)

Pām 1. 3. 22, Sch (with pass

meaning) to assert firmly

निगद् Intens , निजागद्यते Sarvad

(with pass meaning) to

assert repeatedly निगद्

Intens निजगति Sarvad.

assertion n IT द्वािभनं m Samk —
 २०५॥११॥ f Bhr 11. 16. 24, Sarvad 15. 201
 — यद्वापनम् (fr Caus) Nyāyas,
 Sch — यतिशानम् APrat, yājñ, Sch —
 यतिशान MBh, Kar, etc.

III यतिपति f Bharte, Tattvas —
 वापनम् (if f यति) MBh, etc

absence of a special assertion
यद्वापनम् Kāty Śr, etc the act
of assertion उपोद्बलनम् Comm
 on Kap an assertion by
two opponents of some argument

which has the ~~for some~~ ^{same} force
of argument pro and con

यन् रविमः Nyāyas, Car

the assertion of a credible person

अथवा न $\frac{1}{2}$ an assertion
opposed to settled dogma

अथवा न $\frac{1}{2}$ Nyāyad, etc

the assertion that something
is not really what it
appears to be according
to sensual perception

अथवा न $\frac{1}{2}$ (in Sāṃkhya
phil) assertion and reply

वादवादाः in du W - assertion
in a ... suit 121 f AV 2.27.1.5

assertion of Sakti - doctrine

शीलवादिः assertion of superiority
यहमहिमा (gana मयूरव्यसनादि
q.v) Paucat, यहमुक्तिः AV 4.22.
1 & 12.1.50, यहमतिः यम् AV 3.8.3

assertion of the Vedānta doctrine

वेदान्तवादिः Sarvad assertion
of Universal pervasion

व्याप्तिवादिः (in logic) assertion
to be proved प्रतिज्ञा 1W 61

assertion unsupported by
facts वचनमात्रम् MW

difference of assertion मायनेदः
 gain loud assertion विष्णु नः

Kād, Bālar, Kcar, etc loud

assertion of वृत्तः (in Comp)

Kathās & 107.5 Pratapar, Sāh

one's own assertion स्वपक्षः

Kathās, Madhus a random

assertion यत्किञ्चनवादिः Nyāyas,

Sch.

asserter n वादिता m Maitr Up,

Śāntir, Sarvad.

one who asserts यत्किञ्चनवादि mfn

Āpśe, Sch one who asserts that

all things are to be identified

with Brahmā ब्रह्मवादिन mfn

AV, etc अविवादि मन्त्रादि
 one who asserts the doctrine
 of qualified non-duality
 विशिष्टादिवादिन m L. one who
 asserts the Sāṃkhya doctrine
 (of Pradhāna) प्रधानवादिन m
 Bādar, etc one who asserts
 the Śakti doctrine शक्तिवादिन
 m Cat one who asserts the
Vedānta doctrine वेदान्तवादिन
 m Tattvas.

asserting adj II वादिन MBh -
 वादिन ये Sarvad, Kās - उपनिषदादि
 Pat, Say on SBr, Comm on Nyāya
 etc
 II समाश्रित Sarvad.

adj

asserted, II उपोद्धृति Nilak

पतिश्रुति MBh, Rāu, etc

| II कोटिती.

to be asserted पश्यापत्ति, पश्यापत्ति
mfn, Nyāyas., 8ch.difficult to be asserted दुर्वच mfn
MBh, R, etc to be asserted
obstinately H Intens गीयते
Sarvad 3. 224, 12.1.

(~~अथ~~) assessor II सभ्यः Mn, ABh, etc - सभ्यः

JS, Br, ~~अथ~~, ABh, etc - सभ्यः

I II पारिषद्दलः - पारिषद्दलः

सद्वान् m R

along with assessors सभ्य

mfn yajur, Sch assessor at a
council पारिषद्दलः Mn, Kāv, etc

(R (B) also पारिषद्दलः) assessor in a

court of justice सभासदः m AV, etc,

सभासदः, R, Pañcat ~~assessor~~

a court of justice सभासदः Bhar-

asseveration 1 II वाच्य f मन्, मन्,

etc.

asseveration by oath शपनम्

W asseveration by ordeal

शपनम् W

assiduous adj. II अथायु RVI. 89. 18 8.24. 18

— अरि (Gmn) — कर्मप्रूरु —

कार्यिन् (Pān 5.2.115 Pat) — प्रयत्नवत् Kām.

assiduous in work कर्मशील १

assiduous performance of anything

१ आसेवनम् आसेवा Pān assiduous

practice of anything आसेवा,

आसेवनम् Pān .

assiduously II योगतः .

I II अथायु RV 5. 80. 3, अथायुत mfn. १

RV 1.127.5 — प्रसङ्गेन .

practised assiduously-आसेवित

assiduity वसनम् [harts. Subh.

assign vb । I प्रदिश्, प्रदिशति, प्रदिशते Mn,

MBh, Kāv, etc, प्रदिशयति MBh 1.6472

— आदिश्, आदिशति MBh, Kāv, etc —

उप-कृप् Caus उपकल्पयति MBh, R,

yājñ, Kathās — विभज्, विभजति,

विभजते (with two acc, or with acc
of thing and dat or loc of pers. or

th acc of pers & instr of thing)

RV, etc.

• II । अतिदिश् — अनुदिश् — अनुसंदिश्

— आपदिश् Katy Śr — अभिश्राप्, —

अभिशासति RV 6.54.2 — आदिश्,

आदिदेशि, आदिशति rarely आशते

RV2. 41. 17 etc, AV, Bhp, R, Ragh, etc

-- उपमा P. A., RV -- जन ल (RV, AV) & 10, जनति, जनते, जनयति, जनयते
(in later language only P. Pāṇi 1.3.86)

RV, V. 19. 94 -- दिश ल 3. दिदेति --

दिश caus देशयति, देशयते MBh, R

-- विनिदिश, विनिदिशति Bhp --

विनियुज्, विनियुजे (rarely- विनियुनक्ति)

MBh, R, etc -- संज्ञा, संजानीते AitBr

-- संदिश, संदिशति R, Bhatt --

समादिश, समादिशति Mn, MBh, R

-- समुपदिश, समुपदिशति (with acc of person and of thing) R.

1766

to assign any thin to निर्दिश, निर्दिशति Hariu, R, etc to assign

~~anything~~ समाशंस समाशंसति (dat) -

RV to assign anything to

anyone समनुदिश, समनुदिशति

(acc) (dat) AitBr to assign

a reason यह (only 3. pl. pp. वाकः)

AitBr to assign to गच्छ, गच्छति

— निनियुज् carus नियोजयति
yājñ, Hariu, etc to assign to

in or अनुविधा.

assigning ।। आधानम् — आरोपणम्

Sāh.

।। अपदेशः Katyā.

X
1765

assigning (wealth) उपमतिम्

RV 8. 60. 11.

assignation (esp with a loved

person संकेयम् BHP a place

of assignation संकेत केतनम्

Kathās .

assignment । I उद्देशः — दिष्टम्

। II निबन्धनम् Sis 2. 112 .

an assignment of money निबन्धः

yājñ 1. 317 an assignment of

cattle निबन्धः yājñ 1. 317 assign-

ment (for the maintenance of

soldiers हुण्डिका Rājat हुण्डी now assign-

1768

ment of a corradly निवध्यदानम् MW

assignment of place स्थानो भागः

Brith assignment of suitable
places for preserving articles

स्थानयोगः Mn 9.332 assignment
t of various parts of the body

to tutelary
deities यासः त्रि 205 etc ass-
ignment with (esp with a

lover) संकेतः (gen) MBh

K, etc the assignment

of reasons हेतुप्राप्तः MW

one who assigns अभिप्रस्तुम्

JBz one who assigns a
place to स्थानदानम् (त्री) न

(gen) Pañcat

II • सादित् adj ifc

II सादिष्ट ऽ Br. 1. 1. 4. 24 — दिष्ट —

संदिष्ट — भक्त RV, etc — संनिजित

Pañcat — सत्रादिष्ट MBh, Kāv, etc

assigned (as a place of meeting)

संकेतीकृत git assigned as reason

अपदिष्ट assigned to हित † (या) MW

to be assigned II आपातव्य comm or

Nyāyam — आधेय † (या) Pañcat

etc.

any condition for which no cause
can be assigned निवर्तक & any

state for which no cause can be
assigned निवर्तक २

Page 11 संस्थापनम् 11m 8.402.

21/11/11 : 1 .

associate vb II (क्रीड्) R, Rāmat Up.

to associate one's self to संविश ,
 संविशेति (ep also संविशते) (acc or
instr) RV, VS to associate one's
self with सच् CL 1 (Dhātup 6.2)
 सचते (in RV also सचति, सचति)
 (instr) RV, AV to associate together
 सममिव्याह , सममिव्याहरति, सममि-
 व्याह्वते MW.

to associate with II सम्मिल ,
 सम्मिलति, सम्मिलते kathās —
 संवस , संवसति, संवस्ते (instr with
 or without सह or acc) RV, etc. →
 परिवस (with

संसर्गिताया) (acc) Kull on Mn 11.190
 — यत् CL। यतीते (instr) RV — विचर,
 विचरति (instr) BhP. — (saha)
 वृत् CL। वर्तते (intrinsely वर्तति)
 Pañcat — समाचर, समाचरति (sp also
 समाचरते (instr) Gaur — सोमिद्य,
 सम्मिर्नाति, सम्मिन्ते acc Saddh
 P — सम्पक् (with स्था).
 (any person) improper to associate
with पाङ्क्तिदूष म् mfn MBh, पाङ्क्तिदूषण
म् var, पाङ्क्तिदूषण mfn Āpast.

Associate ॥ II सहचारिन् m MBh, R, etc
 — सोचिवः — पोष्टिकः lv — पोष्टिकस्थः.
 ॥ III मेशभू m TS — उत्सादि, न् mfn L —

(कपक्ष) mfn L. — (कपक्ष) mfn — वास्तवः
 L — परस्पररोपकारिणे m W — पाषाणः
 Rām at Up, MBh, Suśr — जलयोगिनः
 m W — मित्रः RV, AV (in later unrecog-
 nized मित्र) — युज् m RV, AV, Br-
 वयःस्थः W, वयस्यः MBh, Kāv, etc —
 व्यवहृत् m W — संसगिन् m MW —
 सवायु m RV — सजुष mfn (Vop 3.150.
 164) W — साध्यकृत् m W.

associate in sacrifice यज्ञबन्धु m
 RV along with associates सहाय
 mfn Mn 8.193 ~~a number~~ a
number of associates सहायकृ
 MW.

associating with संवासाः (instr

with or without (सह or Comp) Mn,
MBh, etc associating with bad

Company स्वलसंगः W associating
with the virtuous धर्मः L not associat-
ing with असंगः.

association ॥ सङ्गति f MBh, kāv, etc -
सङ्गति (ये) Sarvad - सङ्गतम् Katha Up,
Mn, MBh, etc - समागमः (ये f ३ग) MBh,
R, Kathās - संसर्गः (ये f ३ग) ŚrS,
Prāt, MBh, etc - संसर्गिता Kull, ~~...~~
संसर्गित्वम् ApŚr - सम्यक् (ये f ३ग)
Maitr Up; MBh, kāv, etc - संवत्सरः W
- सहता MIV, सहत्वम् ŚrS.

II अनुपङ्गः - अनुपङ्गः - ~~अनुपङ्गः~~

ज्ञानि समवायः L — ज्ञासङ्गः Śakr, Kum,
 BhP, etc — उत्सङ्गः L — उपपात्ते f —
 प्रतिपोगः W — प्रसक्ति f W — वन्द्यु m
 RV, etc — लङ्गः L — संश्रयः (पुं f स्त्री)
 MBh, Kāv, etc — संसृष्टम् Śamkr —
 संसृष्टि f Maiteś — सक्मन् m RV —
 संधानम् MBh, Kāv, etc — संधि m
 (exceptionally f) MBh — समागता
 Luddh — समानिव्याहारः — समभ्याहारः
 Mh — सहायत्वम् R, Pāṇcat, Kāthās,
 सहायता, R', Kālid, etc — सारव्यम् RV,
 Kāty Śr — साहित्यम् Kām, Kap, Kāty Śr,
 Sch.

association in trade सम्मय

समुत्थानम् association of ideas

association with the good II सत्सङ्गः

Var B&S, Pāṇcat, Pur, etc, सत्संगीति

1 Kāv — सत्समागमः W — सत्संराजः

W — साधुसंसर्गः MW.

III सत्संनिधानम् Hit.

association with the wise

सत्संनिधानम् Hit association with

properties गुणसङ्गः W

association with qualities

गुणसङ्गः W close association

सम्बन्धः (युक् / ज्ञा) S&S, Samk,

Sarvad the desire of

association समागमपाथेन, MW

the evil consequences of

association (with bad people)

संसर्गदोषः MW the fault of
association (with bad people)

संसर्गदोषः MW having pure
association शुद्धसंगम m/(पा) n
Scripture.

2I राजाजः Abast, Mn, MBh, etc - सधः
- गोष्ठा MBh, etc - संगति! BhP.

2II गलनम् Kathās - गलां Pañcat -
विदधम् RV, AV, VS - वातः RV, etc -
समूहः (यत् f ३५१) Mn, Yājñ, etc.

any association of men ~~from~~
formed for the attainment

of the same aims गृहीतः Mn,
yājñ, Hit an association (esp
of persons who perform the same
duties) निष्कृतः Mn, MBh, etc
the association of Buddhist ~~Buddhist~~
monks निक्षेपः Lalit an
association of merchants
गणपतिः Das an association
of 3 Carpenters त्रितक्ष्ण, त्रितक्षा
an association of traders
dealing in the same articles
क्षेत्री f Mn, MBh, etc evil associ-
-ation दुर्गो ४१ Rājāt 6.170
lord of an association ग्रातपति

m VS particular associations of
gods - विदधन् RV 8. 39.1, etc
presiding over an association
 भोणि नत् mpu msh.

associating ^{adj} I II गणना RV, VS, Kāth
 सांगतिक W.

associating with ^{II} सहगमिन (Comp)
 Märke P - सहचर Kālid, Prati,
 etc.

III उत्सङ्गित Mall on Sis 3.79.

associated adj I सहमत W,
 सहगमिन W - सममिव्याहत MW, सहित
 II उत्सङ्गित Sis 3.69 - मैत्थित TBH-

~~सद्यः~~ सद्यः f (सद्यः-चा)

RV, AV, Pāṇcarātra, Kaṇḍa.

any number of men associated
together ग्रामः RV 1. 3. 10, AV 4. 7. 5,
SB 6. 12 associated together

सहचारिन् Sām — सजीवसं RV, AV,
15, TBr, सजीव RV, AV, 15

associated together (as brothers
who combine their property
after division संसृष्ट Mn,

yājñ associated together
(as partners who combine
their property after division)

संसृष्ट Mn, yājñ.

associated with II सहित f (अग्नि)
MBh, Kāv, etc, सहित - समन्वित
Śvet Up, Mn, MBh, etc.

III संविदान (instr) RV, AV, ŚBh,
Ch Up — सजुष Vop 3. 150, 164, W —
सयावन् f (अग्नि) (instr) RV —
संयुज्यत् ŚBh — सुमद्गण ~~बन्ध~~
(instr) RV.

associated with Agni शाग्निव्य
MBh one who may be

associated with व्यवहय यज्ञ,
MBh not closely associated
अपसंबद्ध Mn 8. 163, Śak.

to be associated III सम्म्यक्ष RV — सश्च.

difficult to be associated with
दुरास ऽसि 5.19 , दुरासेव R 3.23.15
fit to be associated with पा. ऽ. तेय
MBR, पा. ऽ. तेय Mn (prou) not to be
associated with अ-चरणाय Gobh
to be associated with सच cl. 1
 (Dhātup 6.2) सचते (in RV also
 सचते, सिचति) RV, AV — संसेव
A Nir.

assuagement ।। उपशमः Māṇḍ Up,
Prab, Pañcat, etc.

Assume 1 समाश्रि, समाश्रयति, समाश्रये
(Shatap 21.31)

m, msh, etc — श्रि ८ 1 श्रयति,

श्रयते ~~Shatap~~ ~~21.31~~ Kathas,

HParis — समालम्ब, समालम्बते R,

Muricet, Bhatt — द्या A RV, Haris,

Kas, Hix, etc — कृ ८ 2 A, ८ 1

A, ८ 5 A, ८ 8 A, SBh, B. Aris,

Mn 7.10, etc — अन्तरञ्ज VS

अपिसंगृभाय Norm P RV 10.44.4

— परिवस (only pr. p., परिवसन्)

RV 3.1.5 — संधय Nom संधयति

(with आत्मनि) — समुपादा, समुपादते

MBh.

to assume a dress वेषं कृ,

वेषम् आस्था to assume

(a form) 1 I प्रपद, प्रपद्यते

(cf. also प्रपद्यति) Kathās —

समास्था, समातिष्ठान, समातिष्ठे

MBh, R, etc.

1 II प्रतिमुच, प्रतिमुच्येत (later)

प्रातिमुञ्चति RV, etc — वस् वस्ते

2 ~~वस्ते~~ (Dhātup 24.13) ↑ RV,

etc — (a form or meaning)

उपादा, उपादत्त Bhp, MārkaP,

Pat, etc to assume a form

विभ्रहम् with ग्रह, परिग्रह, कृ,

रूपादा — रूपं कृ, रूपं भू

to assume a human voice

मानुषीं गिरं कृ Nal 1.25

to assume an appearance वेषं

विधा गम, वेपं विधा to
assume (a posture) बन्ध

ल १ १ बध्नाति (rarely बध्नाते)

ल १ बन्धति, बन्धते मझ,

ल ४ बध्नाति, (Hariv) मझ, kār,

etc to assume (as a form)

भज ल १ A rarely P मझ,

kār, etc to assume (a

shape 1 I ग्रह ल १ गृह्णाति

गृह्णाति, गृह्णाते भप 1 f

1 II अभिनिर्मि, अभिनिर्मिणाति

Divya - विमुच, विमुञ्चति,

विमुञ्चते Mn 1.56 - समाधा,

समाधत्त MBh, kāre, etc to assume
a solid form in connection with

अभिसम्भूय (acc) ऽङ्गे to assume

the form of a man पुरुषं कृ

to assume the form of a Śrāvaka

(Dhātup 21.31)

अत्र cl 1/ अयति, अयत (with

श्राविकात्वम्) ~~अयति~~ अयति

to assume the form of a sun

भामर्भवाभवति Naish.

I उपकृप Care उपकृत्यति

Shk - उपकृप दंत 10.14 - उपकृ

Naish.

II अभ्यायम् A VS उपकृ - वाञ्छति वाञ्छति

cl 1 ~~उपकृप~~ / Shak 1.2.1.2

- उपकृ cl 1 उपकृप ek also P 1984

वाञ्छति समप्रवक्ष, समप्रवक्ष B&P

to assume from अभ्यायम्

Shk Naish to assume

in addition अर्थात् 1

assuming 1st शीकृत्यता

रूपशीकृत्यता

assuming all forms सवरूपभान

supr Page assuming a ^{body} ~~body~~

विशेषणन 1st/ assuming

a form etc शीकृत्यता

— / a shape शीकृत्यता

3.64, 1st/ Devīm assuming

a visible form देह, जन्म मरण

the assuming of a hat

रूपधारित्वम् is assuming the

Crown कर्मोद्धारणम् the power

of assuming any form or

शक्ति रूपधारित्वम् Kām

assuming anything to be real

कामोद्धारणम्

assumption 175 अर्थ: Pagh

assumption of a new body

इतिरवन्तः Full assumption
of a bodily form इतिरग्रहणम्

VP assumption of the form of
 भक्ति to the magh 61 the
assumption of a part वीणिका

= परिग्रहः .

2I सम्भावना (rarely सम्भावनाम्) Pām,

kāre, Sarvad, Kpe, Vās, Sch —

प्रत्ययः Kātyāse, Nir, Samk, etc .

2II प्रेक्षा Nir 6.32 — वाञ्छा (युक्ते

to आ, Sarvad — as a rhet.

1797

figure, as the use of verb in
 Imperative mood) सम्भावना (rarely
 सम्भावनम्) — (as rhet. figure,
 as the use of the verb in Potential
 mood) सम्भावना (rarely सम्भावनम्)

rejected as an assumption

सम्भावनाज्ज्ञित मन् the existing

merely as an assumption

काल्पितवम् Comm. on Vām 4.

2.2 one who assumes the

dress etc. of an ascetic to gain
 a livelihood विद्वत्प्राप्ति m W

assuming adj 1I समाश्रयिन् Rājāt

—प्रेप्सु Nic 6.32.

assuming all forms सर्वरूपिन्

R — सर्वरूप f (आ) Pañcar, Jain,

Sch assuming composure

→ धैर्यकलित
 Sis 9.59 assuming firmness

धैर्यकलित Sis 9.59 assuming

the semblance of अपदशिन

assuming the shape of धारण

f(इ) (gen) MBh 13.739.

2 II शङ्कित Ragh, Hit — शङ्कित

Rajast.

assuming the virtues of

another परगुणग्राहिन् effected

by assuming ओपादानिक

assumed ^{adj} 1 II कृतक MBh, Pañcat,

Ragh 18.51, etc — कृत्रिम f(आ)

- समनुप्रास MW.

an assumed form वर्षम् न

P. any assumed badge

लिङ्गम् (once लिङ्गः 1. विश्लेष, 2.

ife फ आ, इ only in विष्णुलिङ्ग)

MBh, kāra, etc any assumed

mark लिङ्गम् (once लिङ्गः 2.

विश्लेष; ife फ आ, इ only in

विष्णुलिङ्ग MBh, kāra, etc

assumed anger क्रोडाकापः

Arner assumed appearance

वेषः (ये ह आ, ई) Mn, Mth,

etc assumed sanctily कुहनम्

कुहना L one who has

assumed clothing कृतवेष गित

11.1.

2I कल्पित

(in math.) the quantity assumed
for the purpose of an operation

उद्दर्शकः

to be assumed adj 2I कल्पनीय

Sarvad, Comm. on Nyāyam and
Bādar, कल्पयितव्य Comm. on Bādar

2.2.13 — सम्भावनीय Mācch, Sāh
— मन्तव्य MBh, Kāṣ, etc — स्वीकरणीय

W.

2II शङ्क्य Das, Rājat.

it is to be assumed प्रतिपत्तव्यम्

(impers) Samik

having assumed व्यपश्रित म्भ

MBh, BhP — (a form) श्रित

म्भ kathās.

